MAX SCHACTMAN

Sovyetler Birliğinde sol muhalefetin ilk on yılı

Maya Dizisi : 1

SOVYETLER BİRLİĞİNDE SOL MUHALEFETİN İLK ON YILI — Max Schactman / Türkçesi : Mustafa Sayman / Türkiye'de İlk basımı : Ekim 1975 İstanbul / Dizgi : Erenler Matbaası / Baskı : Er-Tu Matbaası / Kapak baskısı . Kelebek Matbaası / Ciltlendiği yer : Kahraman Mücellithanesi / Maya dizisi : Sorumlu Yönetici : O. Aslandere

MAYA YAYINLARI
Ankara Cad. Konak Han
No: 43 Kat 4. Cağaloğlu
İSTANBUL

GİRİŞ

Bilimsel sosyalizmin varlığı ve gelişmesi için iki şey zorunlu; önce, işçi sınıfı hareketinin kitle karakteri kazanmaya başlaması; sonra da o toplumun sosyalizm öncesi kültür hayatında eleştirici ve radikal düşüncenin kendine bir yer açmış olması. Bu yüzyılın başlarında Türkiye'de ilk yaygın işçi hareketleri ortaya çıktığında, aydınların hemen hepsi, devrimci dönemini çoktan kapamış olan Batı burjuva düşüncesiyle besleniyordu. Varolan küçük sosyalist gruplarsa, II. Enternasyonal'in evrimci görüşlerinin etkisi altındaydı. Bolşevik devrimi patlak verdiğinde önde gelen sosyalistlerimiz, II. Enternasyonal'in teori ve pratiğine bir yandan Bolşevikler, bir yandan da Alman sosyal demokrasisi içinde Rosa Luxemburg ve arkadaşları tarafından getirilen eleştirilerden büyük ölçüde habersizdiler. Böyle bir eleştiriyi kendi kaynaklarına dayanarak da yapamadılar. Ama Rus devrimi ortadaydı ve Türkiye de emperyalizmin işgali altındaydı : Bolşevizmi anlamaktan çok kabul ettiler.

1925 Takriri Sükun Kanunu ile yeni rejim, ne demokratik halk hareketlerine ne de işçi hareketlerine tahammül etmeye niyetli olmadığını gösterdi. Kitle hareketlerinin bastırılmasıyla birlikte kovuşturmalar, tutuklamalar, Türkiye'deki genç Komünist hareketin kendi içine kapanması sonucunu verdi. Öte yandan Lenin'in ölümüyle, Komintern en önemli liderini yitirmişti; O, «Sol Komünizm»de, yalnızca öteki partilerin Rus deneyinden dersler çıkarmaları gereğinden söz ediyordu, yoksa dünya devriminin çeşitli toplumlardaki gelişme temposu elbette farklıydı. «Bolşevikleştirme» macerası, Lenin'in bu tutumunun karikatürü bile olamadı. Alman devriminin karşılaştığı başarısızlıklar, «Tek Ülkede Sosyalizm» teori ve pratiği, Enternasyonal'in çeşitli ulusal seksiyonlarının bir de özerk yanlarının bulunduğu gerçeğinin unutulmasına, bu seksiyonların Rus partisinin gölgeleri durumuna indirgenmesine yol açtı. Şefik Hüsnü ve arkadaşları, dünya devrimci hareketindeki bu yeni dönemi de belki anlayamadılar; ama Milliyetçiliğin ciddi bir eleştirisini yapmamış oldukları için, yeni döneme uymakta hiç gecikmediler.

Türkiye'de Rus devriminin anlaşılmamasının tarihi böylece başlamış oldu. Başka türlü olması beklenebilir miydi? Yaygın bir işçi sınıfı hareketinin yokluğunda, köylülük içinde küçük mülkiyetin ağır bastığı Türkiye'de, Sol Muhalefet'in görüşlerinin taraftar bulmaması doğaldı. Schactman'ın da aşağıda belirttiği gibi, Sol Muhalefet yükselen bir işçi sınıfı hareketinin sözcüsüydü. Böyle bir hareketin bulunmayışı, dar kadrolar arasında Stalinizmin kökleşmesini kolaylaştırdı.

Stalin putu 1950'lerin sonunda yıkıldı. Ama Lenin'in eserlerinin Türkçe tercümeleri tam değildi. Bu yıkılma, teorik plânda da olsa bir Sol Muhalefet'in varolmadığı, kırk yıldır Stalinizmi saplantılı bir gelenek haline getirmiş olan Türkiye solunu iyiden iyiye bocalattı. Evet, 1960'larda «anti-Stalinist» bir akım gelişmişti; ne var ki, bu sosyalizm değil, gevşek bir hümanizmle popülizmin karışımı olan bir «toplumculuk»tu. Değil Rus devriminden dersler çıkarmak, gerek «Rus», gerekse «devrim»le ilgili herşeye allerjisi vardı. Zaten bu akımın etkinliği çok kısa sürdü ve kılık değiştirmiş bir Stalinizm SSCB'de ve resmi partilere yeniden hakim oldu.

«Yirminci Kongre'de Kuruşçev «gizli» bir konuşma yaptı. Muazzam iftiralar yığını büyük bir debremle sarsıldı. Yığının yarısı çöktü. Geri kalan yarısı da neredeyse çökecek gibiydi. Otuz yıldan beri ilk olarak Troçki'nin Rus İhtilalinde oynadığı rolü belirten gerçek tarihsel değinmeler Sovyet dergilerinde yer almaya başladı. Ancak bu değinmelerin az olması ve yazarların çekingenliği bu olayda tarih ile politika arasındaki bağın halâ ne kadar birbirine bağlı olduğunu, bunun ne kadar ince bir problem teşkil ettiğini gösteriyordu.

Stalin putu yıkıldığı zaman uydurma Stalinist tarih de resmen ve hemen ortadan kaldırıldı. [Türki'yede halen geçerli tarih!] Bu sırada en büyük Stalin düşmanının gölgesi de ister istemez, taze ve canlı, ama korku ile karışık, bir ilgi topladı. Moskova, Pekin, Varşova, ve Doğu Berlin'de Troçki'nin Stalin'e karşı giriştiği savaşın önemi ve bundan alınacak dersler üzerinde yeniden durulmaya başlandı. O zamana dek kilit altında tutu-

lan arşivlerin kapıları birden bire ardına kadar açılınca genç tarihçiler Bolşevik tarihinin bilinmeyen belgeleri arasında kendi sorularına cevaplar aramaya başladılar. Kruşçev, Stalin'in parti içinde kendisini eleştirenleri korkunç uydurma suçlamalarla ortadan kaldırdığını söylemişti; bu bakımdan bu tarihçiler de «büyük temizlik»e kurban gidenlere «itibar iadesi» yapılacağını sandılar. Nitekim itibar iadesi şurada burada başlamıştı bile. Örneğin, Polonya'da çıkan yazılarda Troçki'den, Buharin'den, Rakovski ve Radek'ten parçalar alınıyor, dahası, Stalin dönemi muammasını aydınlatmaya yarıyacağı için bu devrimcilerin eserleri bile basılıyordu.

Ama «iftira yığınlarına» yapılan saldırı az sonra yarıda kaldı : 1956'nın sonuna doğru, ya da 1957'nin başında, Macaristan olayına gösterilen tepki sırasında, Moskova tarihsel gerçeklerin ortaya çıkarılması hareketini durdurttu. Günlük politika çıkmazları ve çalkantıları yeniden tarih eserlerinde yansımaya başladı ve, eskiden olduğu gibi, yine Troçki üzerinde duruldu. Stalin'in gözden düşmüş olan «Sovyetler Birliği Komünist Partisi Kısa Tarihi» nin yerine yeni resmi bir parti tarihi yazıldı ve bu tarih kitabında da, değişik ve biraz daha yumuşak bir dille olmakla birlikte, Troçki yine lânetlendi; Sovyet dergilerinde, özellikle Troçki'yi gözden düşürmek için çıkan yazıların sayısı, Stalin döneminin son on yılında çıkanların sayısını aştı.

Ancak, bir zamanlar bir dram olan hikâye şimdi sadece bir komedi olmuştu : Stalinci lânetleme saçmaydı ama yine de kendine göre bir «man-

tığı» ve tutarlılığı vardı ve Stalin, tarihi temelinden sistemli bir şekilde ve alçakça değiştirmedikçe lânetini sürdüremiyeceğini biliyordu. Kruşçev ise Troçki konusundaki gerçekleri açıkça değiştirmiyor, sadece örtmeye çalışıyordu. «ufak» dozda bozmalarla yetinmekteydi. Ama bu tutumuyla lânetlemeyi yalnızca gülünçleştirmiş oluyordu. Örneğin partinin tarihini yeniden yazanlar 1917 de Askeri Devrimci Komite'nin ve iç savaşta da Savaş komiserliğinin yaptığı işleri ballandıra ballandıra anlatırken Troçki'nin bu komitenin ya da Komiserliğin başında bulunduğunu söylemiyorlardı. Ama aynı komitenin ve ya da aynı komiserliğin bir hatasını yakalayınca hemen bu gerçeği açığa vuruveriyorlardı. (Saklambaç oyununu bilmeyen bir çocuğun annesinin eteğini çekerek «Buradayım» diye bağırmasına benziyordu) Kuruşçev'ci tarihçiler, Sovyet okurlarını övgü ile suçlamanın aynı kişiye yöneltilmiş olduğunu anlamayacak kadar budala sanıyorlar. Stalin Kendi sapık davranışı sırasında, hiç olmazsa yurttaşlarının daha akıllı olduğunu hesaba katmıştı. Yeni yazılan parti tarihleri de Lenin ile Troçki arasındaki uyuşmazlığı yine eskisi gibi tek yanlı olarak anlatmaktadırlar, ama yeni parti liderleri Lenin'in yasaklanmış olan yazılarını yayınlamakla ve arşivlerin kapılarını açmakla aslında Troçki'ye itibarının iadesi için gereken herşeyi yapmış oldular. Bu bakımdan Troçki'yi tarihten silmek için yapılacak her teşebbüs artık ister istemez boşa çıkmaya mahkûmdur.

Troçki'nin hayali Stalin'in yerine geçmiş olanların uykularını anlaşılan hâlâ kaçırıyor. 1920 lerden beri Sovyet toplumunda büyük değişiklikler olduğu halde, ya da bu değişikliklerden dolayı,

Stalin ile Troçki arasındaki çatışmanın ana sorunları bugün de hâlâ eskisi kadar canlı olarak ortadadır. Troçki, işçi devletinin «bürokratik yozlaşması»nı yermiştir, Stalin'in «katı» ve «değişmez» partisinin karşısında, söz, tartışma ve eleştiri özgürlüğü isteği ile çıkmış, içten gelen gerçek komünist disiplinin ancak bu temele dayanabileceğini ve dayanması gerektiğini söylemişti. 1920 yıllarında sesini boğdular; ama Sovyetler Birliği'nde sanayi, eğitim ve sosyal alanlarda kaydedilen çok yönlü ilerlemelerden sonra Troçkinin fikirleri yeniden canlanmaya, birçok komünist kafalarda yer etmeye başladı. Yalnız Tito ile Nagy değil, Kuruşçev ile Mikoyan, Mao ile Gomulka, Kadar ile Togliatti de arada sırada gerçeği söyledikleri zaman Troçki'ye saygı duymaktan kendilerini alamadılar. Bütün bunların «de - Stalinizasyon» konusundaki sözlerinde, biraz çekingence ve parça parça da olsa, «Troçkizm»in kokusu sezilmektedir. Artık gerçeklerin ortaya döküldüğü bir zamanda Troçki onlar için bütün bunları önceden sezmiş dev bir adamdır. Çünkü hiç biri, Stalinizm'i Trorçki'nin kafasındaki eleştirici derinlik, bütünlük ve kesinlikle ele almamıştır. Ama bu eleştirilerden sonra, bu adamlar, eski dalkavukluklarından korkarak, yine eski yollarını izlemeye başladılar. İki adım ileri bir adım geri giden Sovyet rejimi, Komünist Partisi de bu «bürokratik çarpıklığı» gidermekten hâlâ çok uzak.

Troçki'nin ortaya attığı sorunların hiç olmazsa yarısının çözülmüş olması onun Stalin'e karşı açtığı savaşın öyküsünü, daha az değil, daha çok ilginç kılmaktadır...

Stalin'in yerine geçenler büyük bir Troçki

korkusu içinde yaşamaktadırlar; çünkü Troçki'nin, vaktinden çok önce ortaya attığı problemleri ele almaktan çekinmektedirler. Bu tutumları kısmen objektif, ve kısmen de alışkanlıklarıyla açıklanabilir. Çünkü Kruşçev ve arkadaşları, Stalinizm'e karşı baş kaldırdıkları zaman bile, yine Stalin'in yetiştirmeleri olarak kalmışlardı. 1957 Haziranında bile Merkez Komitesi'nin bir oturumunda geçen aşağıdaki olay durumlarını çok iyi gösterir: Kruşçev, Molotov'un, Kaganoviç'in ve Malankov'un partiden atılmalarını isteyen önerge üzerinde konuşurken Stalin'in ölümünden beri gizli oturumlarda boyuna ortaya atılan Büyük temizlik hareketine değinir. Molotov ile Kaganoviç'i göstererek şöyle bağırır: «Parti liderlerimizin ve sayısız masum Bolşeviklerin kanları ellerinize bulaşmıştır.» Bunun üzerine Molotov ile Kaganoviç de Kruşçev'e şöyle bağırırlar: «Senin ellerin de bulaşmıştır!» Kruşçev cevap verir: «Evet kabul ediyorum, benimki de bulaşmıştır. Ama Büyük Temizlik sırasında ben yalnızca sizin emirlerinizi yerine getirdim. O sırada Polit Büro üyesi değildim ve Büronun kararlarından sorumlu bulunmuyordum. Ama sizler sorumluydunuz.» Mikoyan, sonradan olayı Komsomol'a anlatırken, Stalin'in suç ortakları neden yargılanmadı sorusuna şu cevabı verdiği söylenir: «Biz onları yargılayamayız, çünkü onları suçlu sandalyesine oturttuğumuz zaman bu isi nerede durduracağımızı bilemeyiz. Bu temizlik hareketlerinde hepimizin payı var.» Bu bakımdan Stalin'in yerine geçenler, kendilerini kurtarabilmek için, Stalin'in kurbanlarından bir kısmının ruhlarını hâlâ suçlu olarak göstermek zorundadırlar. Troçki'ye gelince, onu ihtilalin anıt

kabirine taşımaktansa yattığı yerde, yarı iftira yığınlarının altında bırakmak daha sağlam bir yol olmaz mı?» *

Bugün, Deutscher'in anlattığından daha değişik bir dönemdeyiz: işçi sınıfı hareketinin hayaleti bir kez daha bütün güve yeniği rejimleri tehdit ediyor. Böyle olduğu için, geçmişe yakınmayla değil sevinçle bakmalıyız. Sadece anlamak için değil, savaşta kullanmak için bakmalıyız. Ama mutlaka bakmalı, tahrifatlardan sıyrılmış bir devrim tarihi elde etmeliyiz. Elinizdeki kitap, böyle bir çabanın ilk adımlarından biridir.

MA-YA

---

* ISAAC DEUTSCHER / TROÇKİ Silâhsız Sosyalist / Ağaoğlu yayınevi — Mayıs 1970 İstanbul.

ÖNSÖZ

Bu broşürün yazıldığı tarihten bu yana, aşağıdakileri okurken dikkate alınması gereken bazı olaylar meydana geldi. Bunlardan en önemlisi, Alman işçi sınıfının faşizm karşısında uğradığı yenilgidir. Almanya'da barbar kapitalist irticanın zaferi, esas itibariyle proletaryanın aczi yüzünden mümkün olmuştur. Bu güçsüzlüğün nedeni ise İkinci Enternasyonal'in partisinin alçakça ihanet ve resmi Komünist Partisinin Stalinizm tarafından iflasa sürüklenmesidir.

Alman Komünist Partisinin çöküşü ile, Komünist Enternasyonal'in küçülen safları arasından bir kitle tabanı ya da etkisi bulunan en son seksiyon da ayrılmış olmaktadır. Bu örgütten geriye kalan şey, binlerce yara almış, Rus Sovyet bürokrasisinin boyunduruğu yüzünden devrimci ya da ilerici bir güç olarak yeniden yükselmekten aciz, takatsiz yatmaktadır.

Alman proletaryasının ve onun Komünist partisinin yenilgisi, on yıldan beri Stalinist cihaz tarafından maruz bırakıldıkları maneviyat bozukluğu, yanlış yönetim ve Bürokratik Merkezcilik

için ödemek zorunda kaldıkları fiyattır. Şimdi Alman işçi sınıfı Hitler'in canilerinin bütün şeytani işkencelerini çekmek zorundadır ve bu yüzden bütün dünyanın işçi sınıfı da gerilemiştir. Ama Faşizmin zaferi kaçınılmaz olduğu için değil. Tam tersine. Eğer Alman proletaryası, gerçekleştirmek için hiç durmadan ajitasyon yaptığımız ve bu yüzden de karşı devrimciler ve «sosyal Faşistler» olarak mahkûm edildiğimiz birleşik cephe hareketi içinde seferber edilmiş olsaydı, Kahverengi Gömlekliler ezilir ve iktidar koltuğuna hiç bir zaman ulaşamazlardı. Bir yanda Sosyal Demokratlar, bir yanda da Stalinistler işçi sınıfının yolunu tıkadılar. Stalinistler devrimi hızlandırmak yerine frenlediler.

Bu önsöz yeni sorunlara ancak şöyle bir değinebilir; bu sorunların derinlemesine tahlili için hareketimizin çok geniş literatürüne başvurmak şarttır. Burada şunu belirtmekle yetinelim: Almanya olayı ve Stalinist partilerin bürokratik kanaatkârlığı, rahatlığı ve ilgisizliği, yanlışlarının derinleşmesi ve nihayet parçalanmaları, bizi şu kaçınılmaz sonuca getirmiştir:

Komünist Enternasyonal, Stalinizm tarafından boğulmuştur, iflas etmiştir ve Marksist temeller üzerinde düzeltilmenin ve onarılmanın ötesine geçmiştir;

Önce Çin'de, sonra da sırayla Almanya, Avusturya, Bulgaristan ve şimdi de Çekoslovakya'da mücadelenin en belirleyici anında iktidarsızlıklarını gösteren ve kendi içlerinden yenip bitirilen Stalinist partiler, öteki ülkelerde de mücadelenin

yakıcı sorunlarını çözmeyi başaramıyacaklardır;

Bu özellikle ve her şeyden önce Sovyetler Birliği için geçerlidir; bu ülkede işçi devletine yönelen tehlikeler, proleter örgütlerinin gücünde eş bir artış olmadan çoğalmaktadır;

Geçmiş deneylerin zenginliği ve bugünkü dünya durumunun bütünü, inançlı devrimcinin yozlaşmış Stalinist cihazdan tümden ve kesinlikle ayrılmasını ve yeni bir Komünist Enternasyonal ile dünyanın bütün ülkelerinde yeni Komünist Partiler kurma yoluna girmesini emretmektedir;

Resmi partinin içindeki bir hizip olarak hareket etme şeklindeki eski politikasını bırakan Sol Muhalefet, kendini bu dev tarihsel göreve adamıştır. Sol Muhalefet yeni harekete, devrimci hareket içinde ayrı bir akım olarak on yıllık varoluşu süresince geliştirdiği sınanmış ve doğrulanmış devrimci düşünce ve eleştiri bütününü, zengin ve kapsayıcı deneyleri sunmaktadır. Sol Muhalefet, Marx ve Engels'le başlayan Rus devriminde zafere ulaşan, ve olgun meyvesini bütün insanlığın kurtuluşunu sağlayacak dünya devriminde alacak olan bir ve aynı eğilimin doğrudan mirasçısı ve yürütücüsü olarak doğmuştur.

M.S.

Kasım 1933

SOL MUHALEFET VE KOMÜNİST HAREKET

Komünist hareket bütün dünyada korkunç bir bunalımın içinden geçiyor. Komünist Enternasyonal 1919'da Moskova'da kurulduğundan bu yana bir kaç kritik dönem yaşadı. Gene de, bunlar iki farklı kısma ayrılabilir. Birincisi, Enternasyonal'in ilk beş yılını, partilerin gereksiz ve Komünist olmayan unsurlardan temizlendiği, genel olarak büyümenin getirdiği bunalımların kaydedildiği dönemi kapsar. Öteki ise, alçalış bunalımlarının hemen hemen kesintisiz olarak yaşandığı son dokuz yılı kapsayan, devrimci kanadın partilerden koparılıp atıldığı dönemdir.

Gören gözler için bu bunalımın işaretleri ortadadır. Komünist Enternasyonal, ilk yıllarında Lenin ve Troçki'nin rehberliğinde, otoritesi, itibarı ve başarıları bütün ülkelerde artan, canlı, gelişen bir hareketti. Bugünkü liderlik ise, Enternasyonali duraklamaya ya da gerilemeye itmiştir. Kapitalist dünyayı dünya savaşından bu yana görülmedik bir şekilde sarsan bir bunalım, Enternasyonali hareketsiz bir durumda yakalamaktadır. İspanya'da kitlelerin genel bir ayaklanması, Komü-

nistlere, proletaryanın kurtuluş savaşını yönetmek için ilk büyük fırsatı vermiştir — ne var ki, İngiltere'de, Fransa'da, Amerika'da, Çekoslovakya'da, Çin'de, Hindistan'da bir Komünist Partisi yoktur. — bir zamanlar Komünizmin kitle partileri ya da kitleleri kucaklama yolundaki partiler tarafından temsil edildiği bütün ülkelerde, Enternasyonal seksiyonu iktidarsızlığın acısıyla kıvranmaktadır.

Bazı önemsiz istisnalar dışında, dünya Komünizminin ilk örgütlü varoluş yıllarındaki gerçek liderlerinden hiç biri bugün onun saflarında bulunmamaktadır; bu özellikle Rus partisi için söz konusudur. Komünist partileri, işçi sınıfının yeni kesimlerinin sürekli olarak içine aktığı, ama bürokratizmin ve hatalı politikaların deliklerinden dökülüp kaybolduğu kalburlar haline gelmiştir her yerde. Enternasyonal'in kuruluşundan nerdeyse onüç yıl sonra, büyük ölçüde azalmış üye sayısının çok büyük bir çoğunluğu ancak iki yıldır parti saflarında bulunmaktadır; eski üyeler ya kaybolmuş ya da ihraç edilmiştir.

Bu korkunç durum, kendi çıkarlarının bilincinde olan bütün işçileri neden ilgilendirir? Aşağıdaki nedenlerle :

Komünizm bütün işçi sınıfının umududur. Sınıfsız bir dünya cumhuriyeti, kapitalizmin egemenliği yıkılmadan gerçekleştirilemez. Bu hedefe ulaşmak, işçi sınıfının tarihsel özgörevidir. Sınıf düşmanlarına karşı mücadelede işçilerin elindeki en keskin ve en etkili araç, devrimci politik partidir. Böyle bir parti bir günün ya da bir adamın

eseri değildir. Çıkarlarını temsil ettiği sınıfın ihtiyaçlarından doğar ve en ileri, en militan, en iyi sınav vermiş savaşçıları kapsayıncaya kadar büyür. Egemen sınıf kitlelerin desteğini kaybettiği, onların en temel günlük ihtiyaçlarını bile karşılayamadığı ve kitleler de güvenlerini kendi sınıf partilerine verdikleri zaman — işte o zaman, bu partinin safları son kavgayı verecek kadar güçlenir. Proletaryanın hakim sınıf durumuna yükselmesiyle insanlık tarihinde yeni bir sayfa açılır; çünkü işçiler insanlığın bütününü kurtarmadan kendilerini özgürleştiremezler. Modern tarih, bu dev mücadelede proletaryayı yönetecek en gelişmiş ve tek mümkün liderlik olarak Komünist Partisini sunar bize.

Bunun dışında emek adına konuştuğunu iddia eden bir tek başka parti, Sosyal Demokrasi ya da sosyalist partidir. Ama Sosyal Demokrasi de gerçekte küçük burjuvazinin partisidir, kapitalist demokrasiyi ayakta tutan son sütundur. Sosyal Demokrasi, «genel olarak demokrasi»nin savunulmasından «özel olarak demokrasi»nin, yani onun özgül kapitalist anayurdunun savunulmasına kayar. Dünya proletaryasının çıkarlarını kendi ulusal işçi aristokrasinin ve orta sınıfının çıkarlarına feda eder.

Sosyalistler savaş sırasında emperyalizmin işçi sınıfı içindeki başlıca aletiydi. Hepsi de kendi egemen sınıfının çıkarları için destekledi emperyalist savaşı. Savaştan sonra, devrimci proletaryayı bastırmak için gerekirse silâh zoruyla verilen şiddetli mücadelede kapitalist sınıfın yanında yeralmak için hiç bir fırsatı kaçırmadılar.

Komünist Enternasyonal kurulur kurulmaz sosyalistlerin ihanetine karşı, işçi sınıfı içindeki çürüme ve yozlaşmaya karşı, bürokratizme ve oportünizme karşı amansız bir savaş ilân etti. Komünist partiler her yerde sosyalistlerin gericiliğine karşı verilen savaşın içinde doğdular ve geliştiler. Bütün dünyadaki devrimci hareketin parçalanmış, şaşırmış ve dağılmış safları Rus devriminin ve dünya komünizminin bayrağı altında yeniden bütünleşti. Sosyalistlerin sıkıca yerleştirdikleri gericilik karanlığının içine Komünistler işçi sınıfı ilerlemesinin ışığını soktular. Sosyalistlerin proletaryanın boğazına geçirdiği boğucu sınıf işbirliği kemendini koparttılar. Kitleler bir kez daha sınıf mücadelesi yoluna girdi. Bütün proleter çalışma alanlarında — sendikalarda, grevlerde, parlamentoda, gösterilerde, kooperatiflerde, spor derneklerinde — Komünistler işçi sınıfının yıkılmış maneviyatını yeniden canlandırdı, onları yeni bir cesaretle güçlendirdi, yeni düşüncelerle aydınlattı, onlara yeni bir militanlık gösterdi. Bütün ülkelerdeki savaş sonrası irtica, burjuvazinin emdiği kan ve kâr için tek tehlikenin genç Komünist hareketten geldiğini gördü, yalnız irticanın emeğe karşı saldırısı direnişle karşılaşmakla kalmıyor, aynı zamanda bu emek çürüyen eski toplumu yıkmak ve yeni bir toplumu kurmak için saldırıya geçiyordu.

Komünizm, Rus bolşevik devrimi tarafından yeniden canlandırılan ülkü, ezilenlerin ve sömürülenlerin umuduydu ve hâlâ da öyledir. Ama Komünizmin partisi kurtuluş mücadelesini başarıyla yürütmekten aciz kalırsa, başka hiç bir güç sermayenin iktidarını yıkamıyacaktır. İşte bu yüz-

den Komünist Enternasyonal'in durumu ve gelişmesi, bütün işçiler için hayati bir önem taşımaktadır. Böyle olduğu için, iç tartışma ve mücadelelerimiz özel bir mesele değildir, bütün işçi sınıfını ilgilendirmektedir.

Bu ülkede Amerikan Komünist Birliği (Muhalefet) olarak örgütlenen Sol Muhalefet, Komünist Enternasyonalin içindeki bunalımdan doğmuştur. Çabaları bu bunalımı çözmeye yöneliktir. Bu dev görev, mümkün olan en çok sayıdaki Komünistin ve sınıf bilincine sahip militanın işbirliğini gerektirir. Bu işbirliğinin sağlanması ve salt duygusal sempatinin ötesine geçmesi için, Komünizmin bunalımının kaynağını ve tabiatını, gelişmesinin en önemli noktalarında anlamak şarttır. Okur bunları incelerken aynı zamanda Sol Muhalefetin görüşlerini, olayların gösterdiği gelişimle sınayabilecektir; devrimci hareketin içindeki çatışan görüşler için bundan daha belirleyici bir sınav yoktur.

PARTİ DEMOKRASİSİ İÇİN SAVAŞ

Komünist Enternasyonalin kendisi gibi Sol Muhalefet te, doğal olarak dünya devriminin potasında, Sovyetler Birliğinde kuruldu; Komünist Partisi içinde ayrı bir grup olarak ilk kez 1923 te, Rus devriminin ve Komünist Enternasyonalin Lenin'le birlikte en önde gelen lideri olan Leon Troçki'nin başkanlığında biçimlendi.

O sırada işçilerin cumhuriyeti zor bir dönemden geçmekteydi. 1921'de Yeni Ekonomik Polita-

ka'nın (NEP) benimsenmesiyle ülkenin ekonomik hayatının onarılmasında önemli bir başarı kazanılmıştı. İşçilerle köylüler arasındaki ilişki, Rusya'da proletarya diktatörlüğünün güvenliğinin dayandığı bu ilişki, güçlendirilmişti. Devrimin iç savaşa ve emperyalistlerin müdahalesine karşı savaşmakta olduğu «Savaş Komünizmi» günlerindeki güçlüklerin büyük bir kısmı aşılmıştı. Ama aynı zamanda yeni sorunlar da ortaya çıkıyor ve zaman zaman da bunalım biçimini alacak kadar keskinleşebiliyordu.

Troçki'nin genel olarak kabul edilmiş deyimiyle söylersek, işçi cumhuriyeti bir «makas» bunalımından geçmekteydi. Makasın açılışı, mamûl madde fiyatlarındaki artış ve tarım ürünleri fiyatlarındaki düşüş ile ortaya çıkan açığı ifade ediyordu. Sorun, her iki sektördeki fiyatları birbirleri ile daha yakın bir uyum içine getirmekti.

Fabrikalar ürünlerini satmakta güçlük çekiyorlar ve bunun sonucunda üretim yavaşlatılıyordu. Ücretlerin dağılımı gittikçe daha düzensizleşiyordu ve ödemeler işçilerin ihtiyaçlarını artık karşılayamayan değeri düşmüş para ile yapılıyordu. Sadece işsizlik artmıyor, aynı zamanda işçiler ve köylüler mamûl maddeleri gittikçe daha zor satın alabiliyorlardı. İşçilerin hoşnutsuzlukları grevlere bile yol açabiliyordu.

Bu durum, Komünist Partisi üyelerinin de hoşnutsuzluklarını artırıyordu. Karşı devrimin ezilmesinden ve NEP'in uygulamaya konulmasından sonra, «Savaş Komünizmi»nin havası ekonomide büyük ölçüde kaybolmakla birlikte parti içinde hâlâ devam ediyordu. İçsavaşın gereği parti içinde uygulanan yoğun askeri rejim, savaş döne-

minin geçmesine devam etmekle kalmamış, bazı alanlarda tehlikeli olmaya bile başlamıştı. Partide seçimle gelinen mevkiler, büyük ölçüde yukardan atanan memurlar tarafından ele geçirilmişti. Parti üyelerinin inisiyatifleri ve bağımsızlıkları yok edilmiş durumdaydı. Bürokratik bir zümrenin kendine siper kazışı, partide çeşitli gizli hiziplerin doğmasına yol açıyordu. Bu grupların Menşeviklerin veya anarko - sendikalistlerin yardımıyla oluşturulduğu doğrudur, ama bu durum gene de parti üyelerinin hoşnutsuzluklarının derinliğini yansıtmaktaydı.

Hastalığı onu aktif parti hayatından çekilmeye zorlamadan önce, Lenin bürokratizm tehlikesine ve parti içinde işçi demokrasisine duyulan ihtiyaca açıkça işaret etmişti. Lenin yalnız bürokratizme ve bürokratlara karşı ağır yazılar yazmakla kalmamış, ama aynı zamanda partiyi bu yokedici kanserden kurtarmak için Troçki'yi her ikisinin adına bir kampanya açmaya zorlamıştı. Lenin'in başkanlığında yapılan Onuncu Kongre'de, parti demokrasisinin derinlemesine uygulanması için bir karar bile alınmıştı. Aynı kararı yeniden vurgulayan Onikinci Kongre'den sonra bunun kâğıt üzerinde kalmasına izin verildi ve durumun gittikçe kötüleşmesinin önü alınamadı.

O dönemde parti içindeki durum, lider grubunun hızlı destekçilerinden Bukharin tarafından şöyle anlatılıyordu :

«Eğer bir soruşturma açacak ve partideki seçimlerden kaç tanesinin, iskemleden 'kim lehte' ve

'kimler aleyhte' diye bağırmak usulüyle yapıldığını araştıracak olursak, parti örgütlerinin seçimlerinin çoğunun tırnak içinde seçimler olduğunu kolayca görürüz, zira oylama yalnız ön tartışma olmadan yapılmakla kalmıyor, üstelik 'kimler aleyhte' formülüne göre yürütülüyor. Ve otoritelerin aleyhinde konuşmak kötü bir şey olduğu için de mesele orada kapatılıyor.

«Parti toplantılarına bakalım bir de, orada işler nasıl gidiyor?... Toplantı başkanlığının seçiminde Bölge Komitesinden bir yoldaş ortaya çıkıyor, bir liste sunuyor ve soruyor: 'kimler aleyhte' Kimse değil... ve meselenin bittiği kabul ediliyor... Gündem konusunda da aynı yöntem... Başkan soruyor: 'kimler aleyhte?' Kimse değil. Karar tartışmasız yürürlüğe konuluyor. İşte parti örgütlerimizde her zaman ortaya çıkan durum bu. Şurası açık ki, bu durum büyük bir hoşnutsuzluğa yol açıyor. Ben size en alt kollarımızla ilgili örnekler verdim. Aynı durum biraz değişik bir biçimde parti hiyerarşisinin üst kademelerinde de görülebilir.»

Troçki, bu gidişe karşı koymak için 8 Ekim 1923 tarihinde Merkez Komitesine ulusal ekonomi ve parti üzerindeki görüşlerini içeren bir mektup yolladı. Bunu, onunla temel konularda elbirliği yapan 46 parti liderinin imzaladığı bir mektup izledi. Ayrıca, Troçki «Yeni Yol» adlı broşürde toplanan, durumla ilgili bir dizi makale yazdı — broşürün adı, ekonomideki ve parti saflarındaki son durumdan ötürü Troçki'nin partiye önerdiği yeni tavırdan esinlenmişti. «Moskova Muhalefeti» diye adlandırılan akımla hemen birleşen Troçki'nin

verdiği bu mücadele, işçi demokrasisi yolunda alınan kararların gerçekten uygulanması ve sanayi ile tarımın bir iktisadi plan çerçevesi içinde koordine edilmesi talepleri çevresinde kümelendi.

Yönetici hizbin saçma suçlamalarının tersine, Muhalefet'in taleplerinin Menşeviklerin savundukları «saf demokrasi» ile hiç ilgisi yoktu. Menşevikler ve diğer Sağ kanat sosyalistleri, her zaman Rusya'daki proletarya diktatörlüğünü devirmeyi ve kapitalist bir «demokrasi» rejimi kurmayı amaçlamışlardır.

Muhalefet, işçi demokrasisini, partinin ve proleter diktatörlüğünün bürokratik yozlaşmasının önüne geçmek için talep ediyordu. Troçki'nin, Lenin'den aldığı «tarih her çeşit yozlaşmayla doludur cümlesini geliştirip açarak 1923'te yaptığı uyarılar, daha sonraki yıllarda düzinelerce parçaya ayrılan «Eski Muhafızlar» ve «Leninist Merkez Komite» tarafından iftira diye nitelenerek reddedildi.

İşçi demokrasisinin yeniden kurulması ile parti ve diktatörlüğü kemirmeye başlayan bürokratik bozulmaları ortadan kaldırma programının bir başka önemli yönü daha vardı. Bu programa, daha başından beri, iktisaden geri Rusya'nın sanayileşmesinin hızlandırılması perspektifi eşlik ediyordu.

Troçki, işçi cumhuriyetinin ilkelce örgütlenmiş ve ilkelce yönetilen tarım engelini aşarak sosyalizm yoluna girmesinin ancak büyük ölçekli makine sanayinin sağlam temellerini döşeyerek mümkün olacağını belirtmişti. Böyle bir temelle, proletarya köylülüğün ucuz sanayi ürünlerine olan

talebini karşılıyabilecekti. Sömürücü köylülerin (kulaklar) iktisadi ve siyasi önemlerini sistematik bir biçimde yok etmeyi hedefleyen bir politikanın izlenmesi ile, ağır sanayi teknik araçlarıyla donatılmış bir tarımın sosyalist dönüşümüne gerçekten geçilebilecekti.

Bu hedeflere ulaşabilmek için, Troçki 1920'de planlı ekonomi ve demiryolu ulaşımı alanında elde edilen başarıları örnek göstererek ulusal ekonominin merkezileştirilemesini ve ulusal ölçekte ve uzun vadeli bir plân ile uyumlu yönetimine geçilmesini savundu İktisadi planlama önerisinin o zamanlar parti yöneticileri arasında uyandırdığı karşıtlık, bu düşüncenin on yıl sonra herkesce benimsenmesi ve Muhalefet tarafından parti içinde öne sürülüşünden beş yıl sonra planlı ekonominin uygulanmasıyla elde edilen büyük gelişme göz önünde tutulursa, oldukça şaşırtıcı gelecektir.

Bu alandaki tartışmanın, özü, o zamanlar Troçki'nin hızlı muhaliflerinden ve Stalin - Bukharin - Zinoviev çoğunluk hizbinin sözcüsü durumunda olan Zinoviev tarafından 6 Ocak 1924 tarihli konuşmasında şöyle konulmuştu «Bana öyle geliyor ki yoldaşlar, güzel bir plâna yapışmak için sarfedilen bu inatçı çaba, aslında iyi bir plânın evrensel bir çare, aklın son sözü olduğu yolundaki eskimiş görüşle uzlaşmaktan başka bir şey değildir. Troçki'nin bakış açısı bir çok öğrenciyi büyük ölçüde etkilemiştir. Bugün öğrencilerin büyük bir kesiminden, 'Merkez komitesinin hiç bir plânı yok, oysa bizim gerçekten bir planımız olmalı!' şeklinde çığlıklar duyabiliyoruz bugün. Rusya gibi bir ülkede ekonominin yeniden kurulması ger-

çekten devrimimizin en çetin sorunudur. Ulaşım işlerinin Dzherzhinsky; ekonominin Rykov; maliyenin Sokolnikov tarafından yürütülmesini istiyoruz; öte yandan Troçki ise her şeyin bir 'devlet planı' ile yürütülmesini istiyor.»

Çoğunluğun Muhalefet ile çatıştığı her mesele gibi bu konuda da, sınıf savaşının kendisi, Troçki ve yoldaşlarının öne sürdüğü bakış açılarını yüzlerce defa doğruluyordu. Çoğunluk, Muhalefet'in planlı ekonomi programına elindeki tek silahla karşı koydu — alay, küfür ve tahrifat. Sonuçta ise, yıllar önce tüm Komünist hareketi seferber ederek karşı koymak istediği aynı programın bütününü istemeyerek de olsa uygulamak zorunda kaldı.

Muhalefetin ortaya attığı sorunlara çözüm getirmekten aciz olan parti Liderleri, her çeşit safsataya başvurdular. Troçki'nin yazdıkları akıl almayacak şekilde çarpıtıldı ve değiştirildi. Troçki, genç Komünist kuşağın hayatiyetini yeniden kazanabilmesi amacıyla liderliğe alınmasını savunurken, sanki «gençleri» «yaşlıların» karşısına dikmek istiyormuş gibi sunuldu bu görüşler parti saflarına, bu, oportünist bürokrasinin zaman aşımına uğramış oyunlarından biriydi. Troçki, parti içinde o kadar çok fraksiyonun doğuşuna yol açan temel nedenin, parti saflarının inisiyatif ve eleştirilerinin baskı altında tutulması olduğunu söylerken, ilke olarak fraksiyonları savunmakla suçlanıyordu. O, hiç bir liderliğin yozlaşmaya karşı bağışıklığı olamayacağını tarihin gösterdiğini, partinin bürokratizmin gelişmesini önleyecek ciddi tedbirler almak zorunda olduğunu söylerken, partinin yozlaştığını ve devrimin bürokrasi tarafından yıkıldığı-

nı ilan etmekle suçlanıyordu. O, kentin kıra, işçinin köylüye, sanayiin tarıma öncülük etmesi gerektiğini söylerken, «köylülüğü önemsemediği» tarzında gerici bir suçlamayla karşılaşıyordu.

Parti liderleri emirleri altındaki dev araç sayesinde, parti liderlerinin çoğunluğunu kendi saflarında tutmayı başardılar. Önde gelen üyeleri bile Troçki'nin gerçekte ne yazdığını ve neyi savunduğunu bizzat okumayan veya görmemiş olan Komünist Enternasyonal üzerinde kurulan kontrol da, Muhalefet'in «reddedilemesine» yardımcı oldu.

Parti içindeki Sol Kanadın, merkez kliği tarafından yok edilmesini kolaylaştıran nedenlerden biri de, Rusya'nın dışında ortaya çıktı. Sadece Rusya'daki tartışmalar üzerinde değil, ama gelecekte izlenecek yollar açısından uluslararası Komünist hareketin hayatı üzerinde de güçlü etkileri olan bu olay, Komünistlerin Almanya'daki 1923 yenilgileri idi.

EKİM DERSLERİ

1923 sonbaharında Almanya, proletarya için son derece elverişli bir ortam içindeydi. Sadece Komünist Partisi sürekli büyümekle kalmıyor, aynı zamanda egemen sınıfda her gün yeni güçlüklerle karşılaşıyordu. Ruhr'un Fransızlar tarafından işgali, Dünya Savaşını daha küçük çapta yeniden yürürlüğe koymuş ve Versailles anlaşmasının sonuçları, Avrupa kapitalizminin tüm çelişkilerini bir patlama noktasına getirmişti. Troçki'nin yazdığı gibi durum öyle olgunlaşmıştı ki, «Alman

burjuvazisinin kendini bu 'kurtuluşu olmayan' durumdan ancak Komünist Partisinin bu durumu zamanında anlamaması ve gerekli devrimci sonuçları çıkarmaması ile kurtarabileceği açıkça ortaya çıktı.»

Komünist Partisinin anlayamadığı ve yapamadığı da tam oldu. Devrimci durumun en yüksek noktasına Ekim'de ulaşıldı. Parti saflarına normal ve sürekli güç birikmesine alışmış olan liderlik tamamen hareketsiz kaldı ya da eski yolunu izledi. Umutsuz burjuvazi askeri kuruluşlarıyla saldırıya geçerek Saksonya ve Thuringia'daki Sosyalist - komünist koalisyon hükümetlerini devirdi ve partinin tek kurşun sıkması bile mümkün olmadan zafere ulaştı. Komünist liderler en kritik anda yüz kızartıcı bir geri çekilme çağrısı yaptılar. Parti umutsuzluğa, kitleler de kargaşaya terkedildi.

Almanya'da parti liderlerince uygulanan politika yalnız Brandler ve Thalheimer'e özgü değildi. Bu politika, Komünist Enternasyonal ve Rus Komünist Partisi liderliği, yani bir kaç ay önce Troçki'ye karşı savaş açan hizip tarafından biçimlendirilmişti. Hatalı kararsızlık, kuşku, hangi tarafın daha çok askere sahip olduğunu anlamak için barikatların iki yanındaki silahlı kuvvetleri sayma politikası, zaten uyuşuk ve çekingen olan Alman parti liderlerinin damarlarına, aynı şekilde çekingen ve uyuşuk olan Rus parti liderleri tarafından şırınga edilmişti.

1923 Ağustos'unda Stalin, Zinoviev ve Bukharin'e şöyle yazıyordu: «Komünistler (bugünkü durumda) Sosyal Demokratlar olmadan iktidarı almaya çalışmalı mıdırlar?... bunun için hazır mıdırlar?... bana kalırsa sorun budur... Eğer şimdi

Almanya'da, diyelim ki iktidar komünistlerin eline geçti, bu durumda 'en iyi' ihtimalle Komünistler devrilecektir.En kötü ihtimalde ise, darmadağın edilip püskürtüleceklerdir. Esas olan, Brandler'in kitlelere öğretmek istediğinde değil, burjuvazi artı sağ Sosyal Demokrasisinin bu öğretici - gösteriyi kesin olarak genel bir katliama dönüştüreceği (bugün bunu yapabilmek için bütün olanaklara sahiptirler) ve onları yok edeceğidir. Muhakak ki Faşistler uyumuyorlar, ancak ilk saldıranın Faşistler olması bizim için daha avantajlıdır: bu tüm işçi sınıfını Komünistlerin yanına çekecektir (Almanya Bulgaristan değildir). Ayrıca elimizdeki verilere göre Almanya'da faşistler zayıftırlar. Bence Almanlara cesaret verilmemeli, tersine yatıştırılmalıdırlar.» Stalin'in yaptığı sadece, kendi hizbinin bütün üyelerinin zihinlerinde olanları bir mektupta özetlemekti. Zinoviev'le birlikte Stalin de, Troçki'nin son karar anının gelip çatmasından aylar önce Alman parti liderlerine yönelttiği eleştirilere kulak asmamıştı. Tam tersine, Brandler ve Thalheimer'i savunmakta birbirleriyle yarışa girmişlerdi. Alman yenilgisinden haftalar önce toplanan Rus partisi Merkez Komitesinin 1923 Eylül tarihli oturumunun yayınlanan resmi belgelerinde şunlar yazılıdır. «Merkez Komitesi toplantısını terketmeden önce Yoldaş Troçki, Merkez Komitesi üyelerini çok heyecanlandıran bir konuşma yaptı. Konuşmasında Alman Komünist Partisi liderliğinin işe yaramaz olduğunu ve Alman K.P. Merkez Komitesinin açıkça kaderciliğe ve rehavete gömüldüğünü açıkladı. Yoldaş Troçki, daha sonra, bu şartlar altından Alman devriminin yenilgiye mahkûm olduğunu söyledi. Bu konuşma şaşkınlık

yarattı. Gene de yoldaşların çoğunluğu, bu acı ve sert konuşmanın Merkez Komitesinin Alman devrimiyle ilgili olmayan bir toplantısına ilişkin olarak yapıldığı ve bu açıklamaların şartların nesnel durumuyla çelişkide olduğu görüşünde birleştiler...»

Ancak Ekim yenilgisinden sonradır ki Zinoviev ve Stalin, Brandler ve Thalheimer'i bütün felaketlerin sorumluları olarak ilan ettiler. Kendilerine Komintern tarafından aşılanan politikayı izledikleri için tek başlarına suçlu görüldüler. Almanya'da olup bitenlerden Brandler'in suçlu tutulması, bürokrasinin bu konuda yapabildiği tahlilin başını ve sonunu teşkil etti. Ve bu çok elverişli bir tahlildi, çünkü böylelikle Stalin ve Zinoviev Almanya'da olanlardan - ve olmayanlardan - kendi paylarına düşen ağır sorumluluğu sırtlarından atmış oluyorlardı.

Oysa bunlar kendi görevlerini ihmal ederlerken, Alman Ekiminin incelenmesi görevi «Ekim Dersleri»nde Troçki tarafından çok parlak bir biçimde yerine getirildi. Bu metnin amacı, ayaklanmanın eşiğinde Rus Bolşeviklerinin karşılaştıkları sorunları ve bu sorunları nasıl başarılı bir şekilde çözümlediklerini Alman ve Bulgar partilerinin karşılaştıkları sorunlarla ve onların bu sorunları nasıl çözemedikleriyle karşılaştırılmasıdır. (Ekim yenilgisinden bir ay önce, Eylülde, Bulgar partisi de, yıllarca etkisinden çıkamayacağı ağır bir darbe yemişti.)

Proleter ayaklanmasının acil sorunları ile karşı karşıya olan Komünist partilerini büyük bir zaferin ve ağır bir yenilginin ışığında eğitmek ama-

cını güden bu çalışmayı daha sonraları özetlemeye çalışırken Troçki şöyle yazmıştı:

«1923 Alman yenilgisi, elbette bir çok ulusal özelliği sahipti. Ama aynı zamanda, genel bir tehlike işareti veren bir çok tipik çizgi de taşıyordu. Bu tehlike, silahlı ayaklanmaya geçişin eşiğinde devrimci liderliğin bunalımı şeklinde nitelendirile' bilir. Proleter partisinin derinlikleri, kendi doğası gereği, burjuva kamuoyunun etkisine çok daha az açıktır. Ama parti liderliğinin ve parti orta kademelerinin belirli unsurları, her zaman için, burjuvazinin maddi ve ideolojik terörü karşısında, az veya çok oranda şaşmaz bir biçimde çözülecektir. Böylesi bir tehlike, kolayca reddedilmez. Şurası açık ki, bu tehlikenin karşısında alınabilecek her duruma uygun bir tedbir yoktur. Ama gene de buna karşı mücadelede atılacak ilk adım, bu tehlikenin doğasını ve kaynağını ortaya çıkarmaktır. 'Ekim öncesi' dönemde bütün Komünist partilerinin içinde Sağ gruplaşmaların ortaya çıktığının görülmesi, bir yandan bu 'sıçrama'nın büyük nesnel zorluklarının ve tehlikelerinin bir sonucu olduğu kadar, bir yandan da burjuva görüşlerinin azgın saldırılarının sonucudur. Aynı şekilde, sağ gruplaşmaların ithali de söz konusudur. Ve bundan ötürü de en tehlikeli anda Komünist partilerin içinde kararsızlıklar ve bocalamalar şaşmaz bir biçimde ortaya çıkar. Bizde ise 1917'de parti liderliğinin sadece azınlığı bu bocalamalara kapılmış ama Lenin'in kesin müdahalesi ile bunun üstesinden gelinebilmişti. Almanya'da bunun tam aksine liderlik tümüyle bocaladı ve bu durum partiye ve

onun aracılığıyla sınıfa aktarıldı... Tabii bütün bunlar, liderliğin tarihi karar anındaki son bunalımı değildi. Bu kaçınılmaz bunalımları sınırlamak, Komünist partilerinin ve Komintern'in en önemli görevlerinden biridir. Bu ise, ancak Ekim 1917 deneyinin ve o zamanlar partideki sol muhalefetin politik içeriğinin kavranması ve bunun Alman partisinin 1923 teki deneyi ile karşılaştırılmasıyla sağlanabilir. 'Ekim Dersleri'nin amacı budur.»

Rus parti liderleri bu tahlili olanca güçleriyle reddetmeye koyuldular. Troçki, 1917'de Rus partisi içindeki Sağ kanattan sözederken herkes onun Zinoviev, Kamanev, Rykov, Tomsk, Stalin ve Bolşevik ayaklanmasından bir kaç ay önce şu veya bu tarihte sosyalist devrimin karşısında olan herkesi kastettiğini biliyordu. Bundan da öteye, Alman yenilgisinin bu en önemli döneminin tahlili, aynı liderlerin 1917'den 1923'e kadar pek fazla yol alamamış olduklarını da gösteriyordu.

Sonuç olarak Komünist Enternasyonal liderliği, Almanya ve Bulgaristan yenilgilerinin işçi sınıfı ve Komünist hareketlere sunduğu gerekli dersleri alamadı. Buna karşılık, kendi hatalarını örtmenin yolu olarak keşfettikleri «Troçkizm»e karşı mücadele adına bu çok önemli dersleri heba ettiler. Resmi basın, parti liderlerinin Troçkinin kanıtlarını inkar eden ve çarpıtan, kendi «Leninist saflıklarıyla» böbürlenen ve tüm Enternasyonal'in Muhalefete karşı tavır almasını isteyen can sıkıcı uzunlukta makaleler ve nutuklarla dolduruldu.

Komünist Enternasyonal'in Troçki karşısında nasıl tavır takındığının bir örneği Amerikan parti-

sinin bir oylamasında görüldü. «Ekim Dersleri» parti tarafından İngilizce olarak basılmamış ve Birleşik Devletler partisinin liderlerinin veya üyelerinin yüzde doksandokuzu tarafından okunmamış olmasına rağmen, aynı üyeler «Leninist Eski Muhafızlar» lehine ve Troçki'nin görüşlerinin yerilmesi yolunda sessizce oy kullanmaya zorlandılar. Bu zararlı sistem daha sonraları öylesine genişletildi ve kutsandı ki, bürokrasi ve muhalefet arasındaki her tartışmada, ikincisinin yanılmış olarak damgalanması garanti altına alındı. Görüşleri Komünist işçilere bile duyurulmazken ağır saldırılara uğruyordu.

Partilerdeki bu yozlaşma, Sol Muhalefete karşı açılan kampanyanın başlamasından günümüze kadar geçen dönemin karakteristik özelliği oldu. Başka türlü de olamazdı. Kendi savlarından emin olan adamın, karşı görüşlerin açıklanmasından korkmasına gerek yoktur. Ancak yanlış görüşler savunmak zorunda olanlar, karşı savları ezmek için bürokratik araçlar kullanırlar, zira nesnel ve demokratik bir tartışmada, yanlış görüşlerin ayakta kalabilmesi imkansızdır.

TEK ÜLKEDE SOSYALİZM TEORİSİ

Bulgaristan'da Eylül 1923 ayaklanmasının yenilgisi ile Almanya'daki Ekim gerilemesi ve bunların hemen ardından da Estonya'daki Reval ayaklanmasının ezilmesi, çok uzaklara erişen sonuçlarla yüklü yeni bir gelişme dönemi açtı. Almanya'daki geri çekiliş, burjuvaziye aradığı ve ihtiyaç

duyduğu soluklanma ve dinlenme fırsatını verdi. Bir kaç ay sonra zayıf düşmüş Alman burjuvazisi Dawes planı ile yapılan altın aşısı sayesinde yeniden canlanıyordu. İngiltere'de Macdonald İşçi Partisi hükümeti ilk olarak iktidara geldi. Fransa'da liberal Herriot hükümeti kuruldu ve Almanya'ya karşı yeni bir «Ruhr saldırısı» hemen önümüzdeki bir tehlike olmaktan çıkıp politik arka plana karıştı.

Almanya'daki uğursuz geri çekilişin korkunç sonuçları arasında daha o zamandan şunlar farkedilebiliyordu: savaş ertesindeki büyük devrimci dalga kesinlikle alçalmıştı. Avrupa'da bir burjuva demokratik pasifizm dönemi açılmaktaydı. En azından Orta Avrupa'da Komünist hareket, karşılaşılan yenilgilerden ötürü zayıflamıştı; oysa aynı yenilgiler Sosyal Demokrasinin yeniden hayata kavuşmasını sağlıyordu.

Dönemin bu belirtilerinden hiç biri Komintern liderliği tarafından farkedilmemişti. Bunlar, Enternasyonal'in politikasını yeni duruma göre yürütmesini öneren Troçki tarafından gösterildiğinde ise, kendisine tasfiyeci diye saldırıldı. Komintern'in 1924'teki Beşinci Kongresine kadar, Stalin, Zinoviev, Bukharin ve diğer Troçki düşmanları, devrimci durumun gündemde bulunduğunu. Ekim yenilgisinin sadece geçici bir olay olduğunu ve Muhalefetin devrime inanmadığını ileri sürdüler!

Haftalar aylara dönüştükçe, bu safça tahlilin güçsüzlüğü belli oldu. Devrimci dalganın gerçekten geri çekilmiş olduğu görüldü. Muhalefeti «tasfiyecilik»le suçlayanlarda, Batı Avrupa devriminin çok çok ileriye ertelendiği yolunda bir inanç be-

lirdi. Bürokratlara karşı artık yapılacak tek şey, şimdiye kadar kazanılmış olanı (Rusya'yı) sağlamlaştırmak ve gündemin iyiden iyiye sonuna düşen Batı Avrupa devrimi üzerinde enerji harcamaktan vazgeçmekti.

«Tek ülkede sosyalizm» teorisi, işte bu şartlar altında ve partinin Sağ ve Merkez bürokrasisinin içinde bulunduğu bu kötümser ruh hali ile geliştirildi. Sol Muhalefeti, Komünist hareket içindeki Sağ kanat ve Merkezci klikten ayıran temel sorunlarla ilgili olan bu teoriye göre, proletarya daha ileri ülkelerde iktidarı ele geçirmeyi başaramamış olsa da, tek bir ülkede, Sovyetler Birliğinde sınıfsız bir sosyalist toplum kurmak mümkündü.

Teorinin formülasyonu, yazarların ancak dünya devrimine inançları yıkıldığında bunu yapabileceklerini göstermektedir. Avrupa'da bir veya bir kaç ülkede işçilerin iktidarı ellerine almadan Rusya'nın sınıfsız bir toplum kurmayı başarabileceğini düşünmek mümkün değildir.

Kızıl İşçi Sendikaları Enternasyonali'nin başkanı Lozovsky. Avrupa'nın yeniden istikrara kavuştuğu bu dönemin on yıllarca süreceğini yazarken, yandaşlarının kafalarında olanları aktarıyordu. (Bu Dawes Planından bir süre sonra, Stalinistlerin bile, güvenilmez bir kapitalist dengelenmenin geliştiğinin farkına varmak zorunda kaldıkları bir zamanda yazılmış bir yazıydı). Eğer durum bu idiyse, savaşlar ve proleter devrimleri döneminde yaşadığımız yolundaki Leninist görüş artık geçerli değildi. Ne olursa olsun, devrim çok uzaklardaydı. O halde özellikle «içerde yapılacak» bir çok iş varken ve bunun da ötesinde. «kendi başımıza bir sos-

yalist toplum kurmak için bütün gerekli önşartlara sahipsek», Rusya'nın dışında olmayacak devrimler için çaba harcamanın faydası neydi?

Ütopyacı sosyalistler ve milliyetçiler, tek ülkede sosyalizm teorisini bundan daha önce ileri sürmüşlerdir. Bugün Almanya'da, dünya ekonomisi ile bağlarını yavaş yavaş koparan «bağımsız» bir ulusal ekonomi («otarşi» adı veriliyor buna) teorisi, Hitler faşistlerinin gerici idealidir.

Bu düşünce, Komünist hareket içinde tâ 1924'e kadar hiç işitilmiş değildi. Marx ve Engels bütün yazılarında ulusal sosyalizm fikrini özellikle eleştirmişlerdi. Tek ülkede sosyalizmin kurulabilmesi olasılığının ilk kez «Lenin tarafından 1915'de formüle edildiğini» söylerken Stalin bile bilimsel sosyalizmin iki kurucusunun bu düşünceyi benimsemediklerini itiraf etmek zorunda kalmıştı (ilerde görüleceği gibi, Lenin'e atfedilen referanslar da temelsizdir.)

Bolşevik partisinin 1917 devriminde uyguladığı programda, bu teoriye ilişkin tek bir satır bile yer almamaktadır. Bukharin ve parti Merkez Komitesinin gözetimi altında 1921 yılında oluşturulan Rus Genç Komünistler Birliği programında Rusya'nın «sosyalizme, ancak gelişme dönemine şimdilerde girilen dünya proleter devrimi ile ulaşabileceği» belirtilmektedir. Komintern'in 1922'deki Dördüncü Kongresinde, Bukharin ve Thalheimer tarafından sunulan uluslararası bir program taslağında tek ülkede sosyalizmin kurulabileceğine dair tek bir kelime yoktur. Aynı kongrede Rus devrimi üzerine ittifakla kabul edilen karar, «bütün ülkelerin proleterlerine, proleter devrimin tek bir ülke

içinde tam olarak muzaffer olamayacağını, zaferi uluslararası düzeyde, dünya devrimi olarak kazanması gerektiğini hatırlatmakta»dır.

Daha sonraları ulusal sosyalizmin peygamberlerinden biri olan Bukharin 1919'da, «üretici güçlerin büyük gelişim dönemi (sosyalist toplumun kurulması bile değil! - M.S.) ancak proletaryanın bir kaç büyük ülkede zafere ulaşması ile başlayabilir» diye yazıyordu. Lenin şöyle diyordu: «bir çok yazımızda, bütün konuşmalarımızda ve bütün basınımızda, Rusya'da olup bitenlerin gelişmiş kapitalist ülkelerdeki durumla aynı olmadığını, Rusya'da sanayi işçilerinin azınlığı, küçük üreticilerin ise çoğunluğu oluşturduğunu söylemişizdir. Böylesi bir ülkede sosyal devrim, şu iki şartın gerçekleşmesi halinde başarıya ulaşabilir: birincisi, gelişmiş bir veya bir kaç ülkede sosyal devrim gerçekleştiği takdirde... İkincisi, devlet iktidarını elinde tutan proletarya ile köylülüğün çoğunluğu arasında bir anlaşma gerçekleştirilebilirse. Öteki ülkelerdeki devrim gerçekleşmezse, Rusya'daki sosyal devrimi ancak köylülük ile bir anlaşmanın kurtarabileceğini biliyoruz.»

Ulusal sosyalizm teorisini ilk förmüle eden Stalin'in kendisi, «Leninizmin Sorunları» adlı kitabının ilk baskısında, «sosyalizmin ana amacına - soyalist üretimin örgütlenmesine - henüz ulaşılmadı. Bir çok gelişmiş ülke proleteryasının ortak çabası olmadan bu amaca ulaşılabilir mi, tek ülkede sosyalizmin nihai zaferine ulaşılabilir mi? Hayır, bu imkansızdır... Sosyalizmin nihai zaferi için, sosyalist inşanın örgütlenmesi için, tek bir ülkenin, özellikle de Rusya gibi bir köylü ülkesinin çabaları yetersiz kalır. Bunun için bir çok gelişmiş

ülke proletaryasının çabaları gereklidir» diyordu.

Aynı yıl, aynı kitabın ikinci baskısındadır ki, Stalin bu açık ve belirgin sonucu ters yüz etti ve daha sonraları ulusal bir kutsal söz haline getirilen formülünü çekingen bir tarzda ileri sürdü: «Zafere ulaşmış proletarya, tek ülkede iktidarını sağlamlaştırdıktan ve köylülüğü kazandıktan sonra sosyalist toplumu kurabilir ve kurmalıdır.» Bugüne kadar söylenenler, reaksiyon ortamında doğan ve yenilgici bir zihniyetle oluşturulan bu teorinin kökenleri ve gelişmesi hakkında yaptığımız değerlendirmeleri çürütemez. Sol Muhalefet, Sovyetler Birliğinde sosyalist toplumun kurulabilmesi için, daha gelişmiş bir veya bir kaç ülkede proleter devriminin yardımına gerek olduğunu ileri sürüyordu. Stalin ve Bukharin'le birlikte Komintren ise, diğer ülkelerdeki işçilerin «devlet yardımı» olmaksızın da sosyalist toplumun kurulabileceğini iddia ediyordu - yeter ki yabancı burjuvaziden askeri bir istila gelmesin! Ve şimdi de bu istilayı önlemek, Sovyetler Birliği için sınır muhafızlığı yapmak, Komünist Partilerinin temel görevi haline gelmiştir. Bunu belirtmek önemlidir. Daha önceleri, çeşitli partilerin ana amacı, kendi ülkelerinde devrimi gerçekleştirmek; Rusya'daki sosyalizm de dahil olmak üzere dünya sosyalizminin zaferinin en yüksek garantisi olan bu zafere ulaşmaktı. Şimdi ise Komünist Partileri Sovyetler Birliğinin «dostları» durumuna indirgenmiştir.

Bu teorik tartışmanın «pratik» önemini abartmak mümkün değildir. Sosyalizm bir günde kurulmaz. Burjuva devletinin yıkılmasının hemen arkasından «özgür toplumun» kurulabileceğine ancak küçük burjuvalar inanır. Marksistler bilirler

ki, Lenin'in dediği gibi, «örgütlenme yolu uzun bir yoldur ve sosyalist inşa görevi, uzun, inatçı çabalar ve yeterince sahip olmadığımız gerçek bilgi gerektirir. Daha gelişmiş olacak olan bundan sonraki kuşak bile sosyalizme tam geçişi göremiyecektir.» Eğer Stalin gibi, bu yolun, öteki ülkelerdeki işçiler kendi burjuvazilerini devirmeksizin, «tek başına» alınabileceği iddia edilirse, o zaman dünya proleter devrimi belirsiz bir geleceğe - en azından kafalarda - terkedilmiş olur.

Muhalefet ise şunlara inanıyor ve ilan ediyordu: Batı'daki proleter devrimi, Rusya'da sınıfların ortadan kaldırılması ve sosyalist toplumun kurulmasından daha fazla gerçekleşme şansına sahiptir. Eğer bu olmazsa, Rusya'daki proleter devrimi yıkılır!

Bu basit gerçek, «Rus devrimi hakkında inançsızlığın» ya da «karamsarlığın» zerresine sahip olmayan Lenin tarafından binlerce defa tekrarlanmıştı. «Biz» diye yazmıştı, «yalnızca tek bir devlet içinde değil, ama bir devletler sistemi içinde yaşıyoruz ve Sovyet devletinin emperyalist devletlerle uzunca bir süre yan yana yaşaması düşülemez.» Bu düşünce, gerçek bir Marksist enternasyonalizmin belgesi olarak literatüre geçmiştir.

Bu enternasyonalizm neydi? Bu enternasyonalizm, dünya işçilerini lafta kalan bir zincir ile bağlayarak, zayıf, duygusal ulusal eklemler yaratmak değildir. Bu, doğrudan doğruya dünya ekonomisinin gelişiminden doğar. Kapitalizmin emperyalist aşaması, dünya ölçüsünde yaygınlaşması, kapitalizmin bekası için ithalat ve ihracatın hayati önemi, dünyanın her yanına kollarını uzatan

tekeller, ülkelerin birbirlerine karşılıklı bağımlılıkları - bunlar, dünya ekonomisinin bazı çizgileridir.

Sosyalist devrim açısından kapitalizm, sadece şu veya bu, küçük veya büyük, geri veya ileri bir ülkede olgunlaşmış değildir. Kapitalizm, sosyalizm için dünya ölçüsünde olgunlaşmıştır. Bu olgu, yaşayan bir enternasyonalizm için değil, ama aynı zamanda eski toplumun proletarya tarafından değiştirilmesi için de temel hazırlamıştır.

Fakat, eğer her ülke kendi proletaryasının çabaları ve kaynakları ile bağımsız bir sosyalist toplum kurabilirse, o zaman enternasyolizm bayram gösterilerinde tekrarlanan salt duygusal bir kelime haline gelir. Eğer bu, geri Rusya'da gerçekleştirilebilirse, muhakak ki daha ileri Almanya'da, Fransa'da, İngiltere'de ve hiç kuşkusuz Amerika'da da yapılabilir. O zaman Komünistlerin yüksek düzeyde merkezileşmiş uluslararası eylem birliğine neden ihtiyaçları olsun?

Dahası var, şimdiye kadar varolan toplumların ve özellikle modern kapitalist toplumun gelişimi, dünya ölçüsünde ilişkileri ve bağımlılıkları artırıcı yönde olmuştur. Kapitalizmin en yüksek evresine ulaşması, en büyük ekonomik boyutlarına erişmesi, kendi kabuğuna çekilmekle değil, ulusal sınırlarından dünya ekonomisine sıçramakla ve çözülmez bir biçimde buna bağlanmakla gerçekleşmiştir. Birleşik Devletlerin veya Fransa'nın veya Hindistan'ın ekonomisi, sadece dünya ekonomisinin «ulusal» ifadeleridir. En geri kültür, teknik ve yaşama standardlarına sahip ülkeler, dünya ekonomisinde en küçük rol oynayanlardır; en ileri teknik düzeye ulaşanlarsa en geniş role sahip olanlardır.

Sosyalizm, kapitalizmin en gelişkin çağında bile ulaştığı düzeyden daha yüksek bir gelişme, kültür, teknik ve yaşama şartları yaratır. Sosyalizm, yalnızca sınıfların yok edilmesi değil, ama aynı zamanda kentle köy arasındaki, işçi ile köylü arasındaki ayrılığın ortadan kaldırılması, tarımın sanayi aracılığıyla feshedilmesidir. Ama bu aynı zamanda, sosyalist toplumun daha yüksek ekonomik ve teknik düzeylere erişmesi gerektiği anlamına gelir.

Tek ülkede sosyalizm teorisi (sözcüsünün de açıkça belirttiği gibi), bunun Sovyetler Birliğini dünyanın geri kalan parçasından tamemen bağımsızlaştırarak gerçekleştirilebileceği demektir. Ama bu ancak kapitalist evrim yolunun tersine doğru yürümekle «gerçekleştirilebilir.» Bu gerici ütopik düşüncenin tersine, Marksistler sosyalizme giden yolun yalnız gelecekteki dünya ekonomisinde değil, ama şimdi bile, kapitalist dünya pazarı şartları altında da dünya ekonomisine giderek artan oranda katılmayı gerektirdiğini açıklarlar. Çünkü bu kapitalist dünya ekonomisi, Lenin'in belirttiği gibi. «bağlı olduğumuz ve kaçamayacağımız» bir olgudur.

Muhalefet, Stalinist teoriye karşı Marx ve Engels'in klasik formülünü yeniden ileri sürdü: devrimde süreklilik. İlk olarak, bilimsel sosyalizmin kurucuları tarafından ilerici burjuvazinin iktidara gelerek «düzen» kurmayı ve devrimci gelişmeyi durdurmayı amaçladığı bir dönemde proletaryanın çıkarlarını ifade etmek için ortaya atılan bu formül, birinci Rus devrimi sırasında Troçki tarafından biçimlendirildi. Ona göre, Rusya'da yaklaşan devrim, Çarlık mutlakiyetini devirdikten sonra

burjuva demokratik aşamada kalamazdı, kesintisiz bir şekilde proletaryanın diktatörlüğünü kuracağı sosyalist aşamaya geçmek zorunda kalacaktı. Ama bu noktada da kalamayacaktı, çünkü tek bir ülkede, özellikle de tarımın ağırlıkta olduğu bir ülkede sosyalist diktatörlüğün karşılaşacağı çelişkiler ancak uluslararası düzeyde çözülebilecekti. Böyle olduğu için, proletarya kendisini ulasal olarak tecrit edilmiş sosyalist bir cumhuriyet şeklindeki ütopik hedefle sınırlandırmak yerine, sürekli devrim bayrağını yükseltecekti; yani bir ülkedeki diktatörlüğün varlığının sürdürülmesi, proleter devriminin dünya ölçüsünde, ya da en azından Avrupa'nın bir kaç gelişmiş kapitalist ülkesine yayılmasına bağlıydı.

Ama Batı'da proleter devrimleri her şeye rağmen yardıma yetişemezse ne yapılacaktır? Sovyetler Birliğindeki iktidar geriye teslim mi edilecektir? Stalinistler bu soruyu kasıtlı soruyorlar. Cevap elbette hayırdır! Ulusal sosyalizm ütopyasına hiç bir zaman inanmamış olan Lenin ve Troçki altı yıl boyunca proletarya diktatörlüğünün başında bulunmuşlar ve «iktidardan vazgeçmek» gibi bir öneri de getirmemişlerdir. Onların yapmış oldukları ve şimdi de sol Muhalefetin önerdiği şey, proletaryanın fethettiği ilk kalede iktidarı korumaktır. Bu kalede, bir yandan diğer ülkelerdeki işçilerin yardımı beklenirken, öte yandan da ülkedeki sosyalist unsurlar kapitalist unsurlara karşı güçlendirilmelidir. «İki manivela»nın proletaryanın emrine verilmesi demektir bu : uluslararası devrimin uzun manivelası ile ülkede sosyalist ekonominin temellerinin atılması ve güçlendirilmesinin kısa manivelası.

Bu sav, Avrupa, Asya ve Amerika'daki devrimin kaderi ne olursa olsun tek başına Rusya'da bir sonraki beş yılın sonunda «sosyalizmin kurulmuş olacağı» şeklindeki şatafatlı hayalle Rusya'daki işçi ve köylülerin aldatılacağı demek değildir. Çünkü Lenin ve Sol Muhalefet, tek ülkede sosyalizmin kuruluşuna **başlanması** ile bu kuruluşun **tamamlanmasını** asla biribirine karıştırmamışlardır. İlk işçi devletinin tecrit olması ile ortaya çıkan sorunların son tahlilde karşıt toplumsal güçlerin mücadelesi ile belirleneceğini çok iyi anlamışlardır. Bu nedenle, «tek ülkede sosyalizm» mitine ilk karşı çıkanlar, hızlandırılmış bir sanayileşme ile Sovyet ekonomisinin gittikçe genişleyen kollektifleştirmesini de ilk olarak öneren insanlar oldu. Onların, Sovyet devleti ve Komintern'in hatalı taktik tavsiyeler veya Komünist partilerin politikasını Sovyet diplomasisinin değişebilen ihtiyaçlarına tabi kılmak yoluyla dünya devriminin ilerlemesini engellemekten alıkoyma mücadeleleriyle Sovyetler Birliğinde sosyalist ekonominin kuruluşuna **başlanması** mücadeleleri arasında hiç bir çelişki yoktu. Tam tersine, yukarda belirttiğimiz gibi, bunlar aynı temel stratejinin iki yönü, «iki mavivelası» idi. Gerek Sovyetler Birliği içinde, gerekse dışarda sosyalist ve kapitalist güçler arasında bir çatışmanın kaçınılmaz olduğunu anladığı için Sol Muhalefet hem Sovyetler Birliği içinde hem de uluslararası düzeyde proleter güçlerin özgül ağırlığını artırarak bu çatışma için en elverişli şartları yaratmaya çalıştı.

En sonunda 1928'de Komintern'in temel programına alınan bu yıkıcı «tek ülkede sosyalizm teorisi», hem Sovyetler Birliği içindeki hem de dışar-

daki devrimci harekete büyük zararlar getirmiştir. Bu teori, 1924 yılından beri Komünist hareketin gömüldüğü ahmaklıklar, uğradığı yenilgiler, yıkımlar ve geri çekilmeler zincirini doğurmuştur. Bu teorinin anlamını açığa çıkaran olayların başında 1926 İngiltere Genel Grevi gelir.

1926 İNGİLİZ GENEL GREVİ

Alman Ekim yenilgisinden sonra, Muhalefet dolaysız, ivedi devrimci ortamın sona erdiğini ileri sürdü. 1924'teki Beşinci Komintern Kongresinde kabul edilen resmi görüşe göreyse, devrimci dalga daha yeni kabarıyordu. Kesin Alman yenilgisinden dört ay sonra Zinoviev «Almanya'nın keskin bir iç savaşa açıkça sürüklenmekte olduğunu» ilan etti. Stalin de buna katılıyordu: «Son savaşın verilmiş olduğu, bu savaşlar boyunca proletaryanın herhangi bir yenilgiye uğramış olduğu, bunun sonucunda burjuvazinin güçlendiği yolundaki görüşler yanlıştır.»

Kendi ahmaklıkları ve dargörüşlülüklerinin bir sonucu olarak bir kapitalist dengeleme dönemine girilmiş olduğu gerçeğine gözlerini kapayan parti bürokrasisi, Komintern politikasını çok yakın bir gelecekteki devrimci ayaklanma ve iç savaşa göre ayarladı. Ama Beşinci Kongrenin bakış açısının yanlış olduğu en dar kafalı kişilerce bile anlaşıldığında bürokrasi kendi itibarını korumak hesabıyla, gözden düşmüş kehanetlerini devrimci olaylar yaratarak destekleme çabasına girişti. Tek kelimeyle, Beşinci Kongrenin aşırı radikal laf kala-

balığı, bürokrasiyi oportünizmin göbeğine itti, devrimle ilgisi hiç olmayan ya da çok az olan hareketlere ve kişilere devrimci renkler sıvamaya yöneltti. Ön görülen yerlerde (Almanya'da ve Bulgaristan'da) devrimler patlamadıkça, olmayan yerlerde devrimler keşfetmek için büyük çabalar harcandı.

Nebraska'lı Green, Yugoslavya'lı Raditch, İtalyan Katolik maceracı Miglioli gibi burjuva köylü liderleri, şu karmakarışık «Kızıl Köylüler Enternasyonali'nde «devrimci köylülerin» liderleri olarak yüceltildiler. Emperyalizme Karşı Dünya Birliği ise, Komintern tarafından, hayalleri yıkılmaya başlayan kitlelerin giderek artan militanlığından korunmak isteyen gözden düşmüş işçi politikacılarına pasifistlere ve burjuva milliyetçilerine bir sığınak olarak kuruldu. Beyaz Saray lobicileri, Arap parnsları, Mısırlı milliyetçiler, İngiliz sahte işçi liderleri, Fransız farmosonları ve burjuva gazetecileri, Alman, Avusturya ve Çek doktorları ve avukatları, Meksika'lı gerilla liderleri ve işsiz politikacılar, Katalonya milliyetçileri ve Hintli Gandiciler - bunların hepsi Komintern salonlarında kendilerine birer cennet buldular. Troçki'nin karşı koymasına rağmen. Çin burjuvazisi Komünist Enternasyonal kurullarına kardeş parti olarak kabul edildi :

Beşinci Kongre'nin hayali büyüklüğünü desteklemek için bu boş hedefler peşinde koşulurken kesfedilenlerin en zararlısı, Anglo Rus Komitesi oldu. Komite, bir İngiliz sendika heyetinin 1924 sonunda Sovyetler Birliğine yaptığı ziyaretin sonucu olarak, İngiliz ve Rus sendikaları konseylerinden oluşturulmuştu.

Komitenin ilk başlardaki amacı, uluslararası sendika birliğinin kurulmasını geliştirmekti. Muhalefet 1927'de bu konuda şöyle yazıyordu: Anglo Rus Komitesiin kuruluşu, belli bir dönemde tamamen doğru bir adımdı. Emekçi kitlelerin sola kaymalarının yarattığı baskı altında, liberal işçi politikacıları tıpkı devrimci bir hareketin başlangıcındaki burjuva liberalleri gibi, kitleler üzerindeki etkilelerini sürdürebilmek için Sola doğru bir adım attılar. Onları orda tutmak tamamen doğruydu.»

Ne var ki Komite'nin çalışma alanı ve nitelikleri, hızla ilk baştaki hedeflerin çerçevesinin dışına taşırıldı. Stalin ve Bukharin, Komite'yi açıkça belirtilmiş ve sınırlı hedefler doğrultusunda, devrimci ve reformist örgütler arasındaki geçici bir blok olmaktan çıkarıp, ona sahip olamayacağı görevler ve nitelikler yüklediler. Stalin'e göre, bu komite 1926'da, «işçi sınıfının genel olarak yeni emperyalist savaşlara ve ülkemizin işgaline, özel olarak da Avrupa emperyalist devletlerinin en büyüğü olan İngiltere'nin işgaline karşı verdiği yaygın mücadelenin örgütü» haline gelmişti.

Sol Muhalefet, Purcell, Cok, Hicks, Swales ve Citrine gibi İngiliz işçi liderlerini, emperyalist savaşa karşı ve Sovyet cumhuriyetinin savunulması doğrultusunda dünya işçi sınıfının örgütleyicileri olarak kabul eden bu görüşe karşı boşuna savaştı. Ve tabii, her zaman olduğu gibi muhalefetin görüsleriyle gene ilgilenilmedi. Sol Muhalefet, birleşik cephe politikasına karşı çıkmakla ve Sir Austen Chamberlain'e inanmakla suçlandı sadece!

Anglo-Rus Komitesinin rolü ve niteliği üzerindeki Stalinist anlayış, doğrudan doğruya tek ülkede sosyalizm teorisinden kaynaklanıyordu. Buna göre, Rusya ulusal olarak tecrit edilmiş sosyalist ekonomisini, «eğer» yabancı askeri müdahaleler önlenebilirse kurabilirdi ancak. Stalinistleri çılgınca bir telaş içinde «müdahale aleyhtarları» aramaya ve Komünist partilerini Sovyet sınır muhafızları haline dönüştürmeye yönelten görüş budur. İngiltere'deki devrimci militanların saldırılarından korunmak için Sovyetlerle yapılacak bir ittifakın kalkanına ihtiyaç duyan Purcell, Rusya'nın sosyalist bir toplum kurmasının yolundaki tek engel olarak görülen askeri müdahaleye karşı mücadelenin örgütleyicisi olarak kabul edildi. Sendika bloku, hızla İngiliz reformistleri ile Rus parti bürokrasisi arasında, bir döneme ait değil uzun süreli bir politik blok haline geldi. Burjuvazinin bu İngiliz işçi bakanları için Komintern'in bütün dillerinde dua sesleri yükseldi. Komite, savaşa ve işgale karşı dünya proletaryasının sağlam bir siperi olarak kabul edildi. «Uluslararası ortamın keskinleştiği oranda Anglo-Rus komitesinin İngiliz ve uluslararası emperyalizmin bir silahı haline geleceğini» yalnız Muhalefet gördü. Sonraki olaylar, üzerinde durulmayan bu uyarıyı tamamen doğrulamıştır.

Anglo-Rus Komitesi ilk ciddi sınavı büyük maden işçileri grevi sırasında patlak veren 1926 İngiltere Genel Grevinde verdi. Tıpkı metallerin en iyi ateşle denendiği gibi, Purcell ve şürekasının Rusya'ya kardeşlik, İngiliz emekçilerine sadakat ve İngiliz emperyalizmine düşmanlık adına verdiği bütün teminatlar, genel grevin alevleri

içinde belirleyici bir denemeye tabi tutuldu. V
aynen Muhalefet'in uyarmış olduğu gibi, İngili
Genel Konseyi, Sağ kanadı kadar Sol kanadı da
utanç verici bir korkaklık ve ihanet, egemen sın
fa sarsılmaz bir sadakat, devrimci proletaryay
karşı nefret ve korku örneği verdi.

Hakim sınıfın iktidarını kendi gücünden ço
işçi liderlerinin işçi sınıfı içindeki gücüne dayadığ
devrimci bir durum olan genel grevin ilk doku
gününden sonra, Genel Konsey hiç gizlemeksizi
mücadeleye öldürücü darbeyi indirdi. İşçilerin ço
büyük militanlıkları ve burjuvazinin grevcileri
üzerine askeri birliklerin yollanmasını isteyemeye
cek kadar zavallılaşması karşısında, burjuvazini
sendikalardaki uşakları bu hareketin nasıl kırıla
bileceği konusunda kralın bakanları ile görüşme
ler yapmak üzere hükümet binalarına doluştula:

Sol işçi liderlerinin kendilerini sıvadıkları «k
zıl» boya, milliyetçi bir çılgınlığın içinde silini
gitti. Rusya'nın grevdeki işçilere yolladığı ma
yardım, «o allahın belası Rus altınları» denilere
reddedildi. Sendika binasındaki kızıl bayrak apa
topar indirildi. Purcell ve meslekdaşları, «müca
dele için proletaryanın uluslararası güçlerini kaç
sayan örgütsel merkez» değil, ama umutsuz yöne
tici sınıfın en güvenilir destekçisi olduklarını ispa
ettiler. Stalinist görüşleri mahkum eden ve Mu
halefetinkileri haklı çıkaran bundan daha iyi bi
örnek olamaz.

Bu ateşli mücadele ve ihanet günleri sırasın
da Komite nerdeydi? Kautsky'nin 1914'te İkinc
Enternasyonal'den yakınırken söylediği gibi, «o sa
dece barışın aracı idi; savaş sırasındaysa bir hiç
ti.»

Daha doğrusu devrimciler için, Rusya için bir hiçti. İngiliz ortakları içinse belirli bir değeri vardı: Purcell, Swales ve Hicks, Anglo-Rus Komitesindeki Bolşevik temsilcilerle yaptıkları biçimsel ve ucuz ittifakın kendilerine verdiği itibarı sonuna kadar kullandılar. İngiliz kitlelerinin sahte liderlerinden kurtulmasına yardımcı olacakları yerde, Anglo-rus Komitesi bu liderlere saflardan, özellikle de Komünistlerden gelen saldırılara karşı «Bolşevik» bir kalkan görevi yaptı. «Kendi» Komünistlerinin saldırıları karşısında Pucell ihanetini şöyle savunuyordu: Rus Komünistleri sizden farklıdır; sizin saldırdığınız gibi saldırmazlar bize. Tam tersine bizimle ahenk içinde görüşmeye otururlar.

Muhalefet derhal Anglo-Rus Komitesinin ve özellikle Rus kesiminin İngiliz işçileri içinde kazanmış olduğu itibarın İngiliz liderlerinin ihanetinin sergilenmesi yolunda kullanılmasını istedi. Bunların artık Rus sendikalarının arkasına saklanmalarını önlemek için Purcell ve şürekasından yankı uyandıracak bir biçimde ayrılınmasını önerdi. Stalin ve Bukharin şiddetle ayrılmaya karşı çıktılar bir kaç yıl önce, sadece Purcell'lerle değil, hala gerici liderlerin peşinden giden «sosyal Faşist» işçilerle bile yapılacak bütün birleşik cepheleri aynı şiddetle reddettikleri gibi.

Genel greve yapılan bu iğrenç ihanetten bir yıl sonra bile, Stalin Purcell'le yaptığı birleşik cepheyi sürdürdü. Anglo-Rus Komitesi, İngiltere'nin Rusya'ya yapacağı bir müdahaleyi engelleyecek ve böylece Sovyet cumhuriyetinin... rahatsız edilmeden sosyalizmi kurmasına yardım edecekti.

Komite'nin 1927 Nisan'ında Berlin'deki kon-

feransına kadar bu yanlış çizgi izlendi. Komite, İngiliz zırhlılarının Nanking'i bombalamasını protesto etti mi? Polis'in Arcos'a, Londra'daki Sovyet ticaret örgütüne yaptığı saldırıyı protesto etti mi? İngiliz ortaklarının, genel grev ve maden işçileri grevi sırasındaki ihanetleri hakkında tek bir kelime söyledi mi? Bunların hiç birini yapmadı. Ama bununla ilgili olarak Rusların ve İngilizlerin ortaklaşa açıkladıkları şaşırtıcı bir karar yayımladı:

1. «Sendikal Hareketin tek temsilcisi ve sözcüsü, İngiliz İşçi Sendikaları ve onun Genel Konseyidir;

2. «... aynı zamanda, iki ülkenin sendikal hareketlerinin, Anglo-Rus Komitesinde somutlaşan kardeşçe birliğinin, her iki ülke sendika hareketlerini yöneten organların haklarını ve özerkliğini sınırlamayacağını veya reddedemiyeceğini ve reddetmemesini; ve herhangi bir şekilde içişlerine karışamayacağını kabul eder.»

İngiliz Komünistleri ve özellikle de Azınlık Hareketi üzerinde sersemletici bir etki yaratan bu belge, Purcell ve şürekasına teslim olmanın en yüksek kanıtıdır; (bunlar daha sonra kesin tavır alınması gereken dönemde, burjuvaziye teslim oldular.) Bütün bunlar, tek ülkede sosyalizm adına yapıldı. Komünizmin İngiltere'de devrimci bir tavır alamaması, Anglo-Rus Komitesi deneyinden temel dersler çıkarılmasının yasaklanması ve harekete indirilen öldürücü darbe, İngiltere'de Komünistleri yıllar süren bir gerilemeye uğrattı.

Anglo-Rus Komitesi, bu hayalleri Bolşeviklik

sananlar için büyük bir hayal kırıklığı oldu. Bir birleşik cephenin nasıl yapılmaması gerektiğini gösteren klasik bir deneydi bu. Ne var ki, Sol Muhalefetin eleştirilerinin doğrulanması, Rusya'daki hakim rejimin ve Enternasyonal'in bürokratik-reformist yozlaşması yolunda yeni bir adım atılması pahasına oldu.

Böylesine pahalı haklı çıkışların sonuncusu da değildi bu. Çünkü aynı dönemde Stalinist politikanın Çin devrimini baltalayan o yıkımsal sonuçlarından birine daha tanık olundu.

ÇİN DEVRİMİNİN TRAGEDYASI

Bütünüyle yazıldığında İkinci Çin devriminin (1925-1927) tarihi, Stalin ve Bukharin'in Rus partisi ve Enternasyonal'deki liderliklerinin mahkûm edilmesi için uğursuz bir anıt olacaktır.

Zafer Çin işçi ve köylülerinin erişebilecekleri bir yerdeydi, ancak tarihte şimdiye kadar raslanmamış bir şey oldu: Rus devriminin ve Komünist Enternasyonal'in resmi otoritesini yüklenmiş olan liderlik, yolun ortasına duvar gibi dikildi. Stalin ve Bukharin, proletaryanın iktidarı ele geçirmesini yasaklıyorlardı. Müritler, Lenin'in Rus devriminde oynamalarını engellediği rolü, bütün trajik sonuçlarıyla birlikte Çin devriminde sonuna kadar oynadılar.

Çin devriminin en kritik anlarında, yönetici kliğin politikası, Troçki'nin dediği gibi, Menşevizmin Çin politik diline tercüme edilmesiydi. Stalin,

Bukharin ve Martinov'un politikası şöyle özetlenebilir:

Bunlar, Çin'in yarı sömürge bir ülke olarak, emperyalizmin bütün ulusu ve bütün sınıfları aynı şiddetle ezen mengenesi içinde sıkıştığı noktasından kalkıyorlardı. Burjuvazi, emperyalizmin karşısında devrimci bir savaş vermekteydi. Bu mücadelede, ancak «işçilerin ve köylülerin demokratik diktatörlüğünün» kurulması ile zafere ulaşılabilirdi. «Devrimci anti emperyalist birleşik cephe», işçiler, köylüler, küçük ve büyük burjuvaziden oluşan «dört sınıfın bloku» şeklinde kurulmalıydı. Bu «blok», Sun Yat Sen'in ve onun ölümünden sonra da Çan Kay Şek ve Wang Çing Wei'in partisi burjuva Kuomintang'da cisimleşiyordu. Stalin'e göre, Kuomintang «devrimci bir parlamento», Çin Komünist partisinin bağımlı bir grup olarak girmek zorunda olduğu bir «işçi ve köylü» partisiydi.

Bu kavrama göre, burjuvazi yabancı haydutlara karşı anti emperyalist bir savaş verdiği için ülke içinde sınıf mücadelesi yapılmamalıdır. Çünkü işçilerin ve Komünistlerin Çin burjuvazisine karşı yapacakları bir ciddi saldırı, «dört sınıfın blokunu» zedeleyecektir. Bu nedenle Stalin, Çin Komünistlerini grev mücadeleleri üzerinde cebri bir hakemlik kuran Milliyetçi hükümetin kararlarına sessizce boyun eğmeğe zorladı. Gene aynı nedenle, köylü hareketleri Moskova'dan telgrafla gönderilen emirlerle kontrol altında tutulmaya çalışıldı. Aynı şekilde Komünistlere, sovyetler kurmama emri verildi. Çünkü bir kez, «sovyetler pro-

letarya diktatörlüğünün aracıdır»; ikincisi, sovyetler kurmak, Stalin'in «devrimci merkez» diye adlandırdığı burjuvazinin Milliyetçi hükümetini devirmek demektir.

Komintern liderlerinin temel çizgisi buydu. Ve bu çizgi, burjuva karşı devriminin zaferine, Çin proletaryası ve köylülüğünün Stalin'in onlar için seçtiği «müttefikler» tarafından katledilmesine yol açtı.

«Dört sınıfın bloku» gerçekte neydi? Bu, Komünistlerin, yani gerçek devrimci öncünün, Çin burjuvazisine tabi olmasının, elleriyle ve ayaklarıyla bağlanmasının, teslim edilmesinin Stalin tarafından seçilen biçimiydi. «Blok» içinde, Çin Komünist partisinin en küçük bir bağımsızlığı bile yoktu. Kuomintang'la ortaklaşa yayımladıkları bir bildiride, parti Kuomintang'la «yalnızca bazı ayrıntılarda» ayrıldığını, her ne pahasına olursa olsun «birleşik anti emperyalist cephe»nin korunması gerektiğini, Komünistlerin Sun Yat Senizm'in küçük burjuva doktrinlerini eleştirmekten kaçınacaklarını ilan ediyordu. Devrimci fırtınanın en yüksek noktasında Komünistler çok önemsiz bir rol oynadılar öyle ki, günlük bir gazeteleri bile yoktu ve haftalık dergileri de düzensiz bir şekilde yayımlanıyordu. Çan Kay Şek'in Milliyetçi ordularının zaptettiği bölgelerde bile Komünistler illegal olmaya devam ettiler.

Parti, işçileri burjuvaziye karşı başkaldırmaya hazırlamada da öncü olamadı. Bunun yerine, Burjuva «müttefikleri» karşısında işçileri greve gitmekten alıkoyarak, köylülerin toprakları ele geçirmesini ve zengin köylüleri kovmasını önleyerek,

burjuvazinin aleti haline geldi. Devrimci durumun içinde iktidarsız bir hale gelmesine rağmen, Stalin, Çan Kay Şek'in üstüne yürütmek zorunda olduğu işçi ve köylü kitlelerini burjuvaziye teslim edecek kadar güç bırakmıştı Çin Komünist partisinde.

Bu sırada Muhalefet neyi savunuyordu? Muhalefet, Çin'in yarı sömürge durumunun emperyalizme karşı mücadeleyi demokratik devrimin acil bir görevi haline getirmiş olduğu noktasından kalkıyordu. Ancak, diye devam ediyordu, işte tam bu durum gelecekte ulusal burjuvazi ile emperyalistler arasında bir ittifakı kaçınılmaz kılmaktadır, çünkü her ikisi de Çin kitlelerinden ürkmektedir.

Demokratik devrim yalnız emperyalist boyunduruktan kurtulma değil, ama aynı zamanda tarım sorununun da çözülmesi görevini de yüklemektedir. Ancak Çin'de köy tefecisi ile toprak sahibi, şehir burjuvazisi ile, kompradorlarla ve son tahlilde yabancı burjuva ile öyle içli dışlı bir bağımlılık ilişkisi içindedir ki, tarım devrimi ancak bütün bu unsurlara karşı şiddetli bir mücadele verilmesiyle yürütülebilecektir. Burjuvazi hatta küçük burjuvazi, bu sorunun çözülmesinde kitlelere öncülük edebilir mi? Tam tersine. Çin'de kurtuluş mücadelelerinde ve kendi hükümetlerinin kurulmasında köylülüğe ancak proletarya öncülük edebilir. Bu mücadelede, öncüsü başka bir partiye tabi olmayan ve bağımsız hareket eden ayrı bir Komünist partisinde örgütlenmiş proletaryanın öncülük ettiği bir cephe oluşturmak gerekir.

Proletarya ve Komünistler, devrimin zaferini

nasıl garanti altına alabilirler? En başta kendi güçlerine, kendi partilerine ve sonunda da kendi devlet cihazlarına dayanarak. Kanton hükümeti bizim hükümetimiz değildir, tıpkı Milliyetçi orduların bizim ordumuz, Kuomintang'ın bizim partimiz olmadığı, gibi. Bunlar burjuvazinin orduları ve partisidir. Aynı şey, Çan Kay Şek'in Şanghay'daki darbesinden sonra «solcuların» kurduğu Wuhan hükümeti için de geçerlidir.

Böyle olduğu için, işçiler ve köylüler, zaten içgüdüsel olarak mücadelesini verdikleri Sovyetleri her yerde kurmalıdırlar.

Tüm Rus partisi ve Enternasyonal, bu eylem yolunu ileri sürdü diye Muhalefeti ezmek için seferber oldu. Stalin ve Martinov'dan en küçük memuruna kadar herkes, Çan Kay Şek'in güvenilir bir müttefik olduğunu ispatlamak için uluslararası bir kampanyaya katıldı. Çan'ın Şanghay proletaryasını katletmesinden sonra da, onun şeref yerini Fen Yu Hsiang ve Wang Çin Wei aldılar. Tüm Komünist basın, burjuva generallerini «bizim kendi generallerimiz» diye alkışladı. Rus Politbürosunun (Troçki'nin karşı oyuna rağmen) Komünist Enternasyonal'e «sempatizan» parti olarak aldığı Kuomintang, bütün dünyaya Komünizmin sadece bir adım öncesi diye sunuldu. Enternasyonal içinde Stalinizm öyle ileri gitti ki, Çan Kay Şek'in orduları, karşı devrimi proletaryanın kanları ile kutlamak üzere Şanghay'a girdiğinde, Fransız Komünist Partisi «Şanghay Komünü»nün kuruluşunu kutlayan bir telgraf çekti ona.

Muhalefet'in Çin'de bağımsız bir Komünist Partisi kurulması önerisine insafsızca saldırıldı. Bu Kuomintang'ı terketmek, «müttefiklerimizi

yalnız bırakmak», burjuvaziyi «birleşik cephe»den çıkarmak, «aşamaları atlamak» demektir, diye çığlıklar attılar Stalin ve Bukharin. Burjuvazi desteklenmeliydi, öyle de yapıldı ve blok korundu. Bu «blok»ta yönetenin burjuvazi, hizmet edeninin proletarya olduğu doğruydu, ama bu «ayrıntıdaki» hata, «ulusal devrimin» çıkarları uğruna tamamen görmemezlikten geliniyordu.

Çan Kay Şek'in ikinci darbesinden sonra bile, Stalin direnmekten vazgeçmedi ve çizgisini sürdürdü. Yalnızca «anti emperyalist devrimi» yönetmesi beklenen Çan Kay Şek'in «Kuomintang merkezi»nin yerine, «tarım devrimini» yönetmesi beklenen Wang Çin Wei'nin «Kuomintang» solu geçirildi. Çan Kay Şek, Çin kitlelerine karşı yabancı emperyalistlerle kuvvetlerini birleştirmek için birliklerini Şanghay'a soktuğunda, Wuhan'da «sol» burjuva hükümeti kuruldu.

Menşevizmin iğrenç deneyi, «daha yüksek bir düzeyde» sürdürüldü. Stalin, burjuva politikacılarının Wuhan hükümetini Güneyin «devrimci merkezi» diye adlandırdı. Stalin'e göre, Wuhan kliği «proletarya ve köylülüğün demokratik diktatörlüğü» haline gelmekteydi. Ve durum böyle olduğuna göre, muhalefet'in Wuhan bölgesinde Sovyetler kurma önerisi, besbelli, caniyane bir macera idi. Çünkü, madem ki diktatörlük kurulmuştu, iktidar organları olan ve mevcut rejimin yerini alması gereken Sovyetlerin kurulmasının amacı neydi. Stalinistlerin değerlendirmeleri işte böyleydi.

Wuhan hükümetine iki Komünist bakan yollandı, birisi çalışma bakanı, öteki Moskova ve Çin'de, köylülüğü inkar ettiği için «Troçkizm»e

karşı verdiği mücadele ile kendisini tanıtmış olan Tang Ping Şan da tarım bakanı olarak. «Tarım devriminin yürütücüsü» olan burjuva hükümeti nasıl bir politika izledi? Devrimci kitlelerin bilgisizliği, örgütsüzlüğü ve zayıflığı sayesinde yaşayabilen tüm burjuva hükümetlerine özgü klasik yolları kullandı. İşçi ve köylü hareketini ezmeyi üstlendi ve bu görevinde kendisine yardımcı olarak Moskova'nın emirleriyle Çin burjuvazisine bakanlık yapan iki Komünist tutsak buldu. Wuhan, «tarım devriminin örgütlenmesini» bu Komünist bakan ve anti-Troçkizm uzmanını silahlı birliklerinin başında ayaklanan köylüleri bastırmaya yollayarak sürdürdü. Yalnız bu olay, Stalinizmin Çin devriminde izlediği karşı devrimci çizgiyi anlatmaya yeter. Stalin, Komünist öncüyü, burjuvazinin kitleleri teslim almasına yarayan bir değnek haline getirmiştir.

Çan Kay Şek'in, Şanghay proletaryasının boğazını kesmek üzere bıçağını bilediği bir dönemde, ona karşı tedbir alınmasını isteyen Muhalefet'i suçlayan ve kendisini sadık bir müttefik olarak ilan eden Stalin Moskova'da ona övgüler düzüyordu. Stalin, aynı kaçınılmaz hayal kırıklığına Wuhan hükümetinde de uğradı. O da Çan Kay Şek'in adımlarını aşağı yukarı aynen izledi. «Sol Kuomintang» liderleri devrimcilikte Sağ kanat kardeşlerinden bir santim bile ilerde olmadıklarını gösterdiler. Lenin'in Nisan 1917'de tarihin çöplüğüne atmış olduğu şu dehşetli «proletarya ve köylülüğün demokratik diktatörlüğü»nün, on yıl sonra Çin'de proletarya ve köylülüğün boğazına geçirilmiş bir mengeneden başka bir şey olmadığı ortaya çıktı.

«İşçi ve Köylü partisi» ile, «anti emperyalist birleşik cephe»si ile, «dört sınıfın bloku» ile, «devrimci parlamento Kuomintag»ı ile, «demokratik diktatörlük»ü ile ve proletaryanın öncülüğünde Sovyetlerin kurulmasına karşı koymasıyla-işte bütün bunlarla Stalin, Tseretelli ve Çernov'un 1917 Rus devriminde başarısız bir şekilde oynamaya çalıştıkları gerici rolü başarıyla oynadı. Muhalefet, mücadelenin her aşamasında Marksizmin sınanmış doktrinlerini savundu. Merkezci cihaz ise Sol Muhalefeti ezdi. Ama bununla Çin devrimini de ezmiş oldu.

PLANLI EKONOMİ: SANAYİLEŞME VE TARIMIN KOLLEKTİFLEŞTİRİLMESİ

Muhalefet bir yandan Stalinizmin uluslararası düzeydeki yıkıcılığına karşı savaşırken bir yandan da bürokrasinin ülke içindeki politikasına karşı keskin bir mücadele yürütüyordu. Kafası sistematik olarak yalanla doldurulan ve son on yılın hiç olmamış tarihi öğretilen Komünist işçi, Muhalefetin eleştirilerini, sık sık Beş Yıllık Planın tartışma götürmez başarılarından genel örnekler vererek cevaplandırıyordu. Ama bu tartışmaların onda dokuzunda da, Muhalefetin parti liderliğine bir Beş Yıllık Plan kabul ettirmek için yıllarca (1923 -28) mücadele vermiş olduğundan habersizdi.

Sovyet ekonomisine planın girişi Haziran 1920'ye kadar dayandırılabilir. O dönemde tüm demiryolu şebekesi tahrip olmuştu. Parti ulaşım sisteminin onarılması işininin başına Troçki'yi ge-

tirmiş ve Haziran 1920'de, kargaşa ve yıkıntının hakim olduğu bir alana nihayet düzen ve süreklilik getirmek için alınan bir dizi sistematik tedbirin ilki olarak ünlü «1042 No.lu Emir» yayımlanmıştı. Lenin bu işlemden, sanayinin diğer kollarında da uygulanması gereken bir örnek olarak söz etmişti. Troçki'nin Sovyetler'in Sekizinci Kongresine sunduğu ve deneyler üzerinde temellendirilmiş rapor ve Emşanov'la birlikte hazırladıkları tezler, «'yıllar sonrası için tahminler yapmanın faydası nedir' diyen dargörüşlülere» karşı Lenin tarafından hararetle savunulmuştu.

Uzun dönemli planlı ekonomi sorunu, 1923'te yoldaş Troçki tarafından daha kesin çizgileri ile ortaya atıldı. Bu sefer, Parti kurullarından çekilmek zorunda kalmış Lenin'in yardımı da olmaksızın Troçki ülkenin sanayileştirilmesinin ve geri, dağınık, özel mülkiyetin egemen olduğu tarımın kollektifleştirilmesinin başarılı bir şekilde yürütülebilmesi için ekonomik bir planın yapılması tartışmasını sundu. Bu arada Muhalefet'in eleştiricileri, iki iddiaları arasındaki (kendileri tarafından yaratılan) çelişkiyi geveleyip durmaktaydılar: birincisi, Troçki'nin Rusya'da sosyalizmin kurulmasına karşı çıktığı, ikincisi ise ülkenin ve özellikle tarımın sanayileştirilmesi önerilerinde çok aşırı olduğu şeklindeydi.

1923'ten itibaren Muhalefet sosyalizmin tek maddi temelinin tarımı da örgütlendirecek çapta ağır makine sanayii olduğunu sürekli olarak, bıkmadan gösterdi. Rusya'nın geriliği, uluslararası devrimdeki gecikme de göz önüne alındığında, böyle bir sanayiin hızla geliştirilmesini zorunlu

kılmaktaydı. Buna ek olarak, Sol kanat köylülüğün bir farklılaşma sürecine girdiğini ve bu süreçte zengin köylülerin (kulakların) gittikçe güçlendiğini söylüyordu. Kulak'ların bu gelişimine, ancak yoksul köylülerin örgütlenmesi ve kollektif tarımın sistemli olarak yerleştirilmesi ile karşı konulabilirdi. Muhalefet, tarıma hakim olacak ve onu örgütlendirecek, köylülüğün ihtiyaçlarını ucuzca karşılayacak ve kır nüfusu içindeki küçük burjuva kesimleri ortadan kaldıracak ekonomik bir temelin oluşturulması için sınai gelişmeyi istiyordu.

Bürokrasinin cevabı ne oldu? Yıllar sonrasına ait planlamalarla bu «fantezi fikirler»e kendilerini kaptırmayan bu «pratik insanlar», Troçki'ye karşı şiddetli bir saldırıya giriştiler. Rykov derhal, Troçki'nin önerilerinin Leninizm'den küçük burjuva bir sapma olduğuna, Rus parti liderlerinin sanayi ve tarım alanında ellerinden gelen ve mümkün olan her şeyi yaptıklarına dair bir rapor sundu Komintern'in Beşinci Kongresine. Stalin, köylülerin istediklerinin plan değil buğdayları için rahmetli bir yağmur olduğunu söyleyerek Muhalefet'in tezlerine alaycı bir cevap vermeye çalıştı! Alaya alınan gittikçe artan kulak tehlikesiydi.

Ama kulaklar gittikçe güçleniyor ve kırsal kesimde hakim bir rol almaya başlıyordu. Üstelik, kendi ideolojisi ile birlikte partiye sızıyordu. Muhalefetin ilk iki yıllık mücadelesi, en sonunda devrimci Leningrat proletaryasının 1925'te isyan etmesiyle meyvesini verdi. Öyle ki, proletaryanın bu isyanı, eski liderlerini —«Toçkizm»e karşı mücadelenin vaftiz babalarından Zinoviev gibi insanları — 1923 Muhalefetine katılmak zorunda bıraktı.

Ancak, Kulaklar ve onların kentlerdeki karşılığı Nepmanlar hakkında Leningrat proletaryasının yaptığı uyarı, fosilleşmiş bürokrasi tarafından paylaşılmadı. Ülkenin sistemli olarak sanayileştirilmesi önerisine uymak dururken, Stalin ve Bukharin yönetimi, daha sonraları büyümesinden ürktükleri vakit bir kararname ile «feshetme» hayaline kapıldıkları bu aynı kulakları doğrultusunda bir çizgi izledi.

Zaten hali vakti yerinde olan köylülere Bukharin şu öğüdü veriyordu: zenginleşin! Kalinin ise, birikimde bulunamadıkları için yoksul köylüleri işe yaramaz tembeller diye suçlayan ve «iktisadi bakımdan güçlü köylü»nün yani Kulak'ın çalışkanlığını ve sanayiini öven konuşmalar yapıyordu. Pravda 1925 Nisan'ında, «hali vakti yerinde köylülüğün, Kulakların iktisadi olanaklarının sınırlanmaması» gerektiğini yazıyordu. Gürcü Sovyetleri Tarım Komiseri, partinin yönetici kesimlerinde esen havayla uyumlu olarak, toprağın gayrı-millileştirilmesi projesini ileri sürüyordu. 1926-da Stalinizmin Kulak politikası öyle bir yere vardı ki, Sovyetlerin Merkez Yürütme Komitesi bir süre için sömürücü köylülere oy hakkı tanıdı. Bütün bu süre boyunca, bugün «Troçki'ye karşı» Beş Yıllık Plan'ın gecikmiş savunuculuğunu yapan kişiler, sadece sanayileşme ve kollektifleştirme düşüncesini akıllarının ucuna getirmemekle ve üstelik bu önerilere saldırmakla kalmıyorlar, ama aynı zamanda tam tersi olan bir politika uyguluyorlardı.

1925'te, yani 1927 Birleşik Muhalefeti Platformundan önce, Troçki bir kez daha proletarya diktatörlüğünün elinde topladığı iktisadi ve politik

gücün, tecrit edilmiş bir işçi devletinde bile, sosyalizmin ilerlemesi için yarattığı büyük olanakları ayrıntılı olarak inceleyen bir yazı yazdı. «Rusya Nereye Gidiyor»da, sosyalist birikim temeline dayalı bağımsız bir yeniden üretimde bile, Sovyet cumhuriyetinin kapitalizmde görülmemiş ve görülemeyecek bir sanayileşme hızına ulaşabileceğini belirtti. Yılda yüzde 20 büyüme tahmini (altı yıl sonra bu rakamın alçakgönüllü ve kolayca elde edilebilen bir hız olduğu belli olmuştu), parti kongrelerinden birinde Stalin'in bu tahminden alaycı bir biçimde sözetmesi üzerine toplantıya katılanlar arasında eğlence konusu oldu. Bukharin'in, Rusya'da sosyalizmin «kaplumbağa hızıyla» kurulabileceği perspektifini ileri sürmesiyle resmi tavır ifade edilmiş oldu.

Muhalefet'in 1927 programı, partiye sunduğu en açık seçik önerilerden biriydi, ve tabii bu da azgın saldırılara hedef oldu. Programı yayımlamayı reddeden bürokrasi tarafından baskı altında tutuldu. Elle yada daktiloyla çoğaltılıp dağıtılması ise, hapis ve sürgünle cezalandırılan bir suç oldu. Bugün bile, Sibirya'da iki yıl sonra Stalin'in büyük ölçüde uygulamak zorunda kalacağı önerileri dağıtmaktan suçlu olan Bolşevikler bulunmaktadır. Muhalefet programda, Rykov ve Krjijanovsky tarafından hazırlanan ve parti liderleri tarafından uygulamaya konulan birinci Beş Yıllık Plan'ın kesin bir eleştirisini istiyordu. Bu ürkek, değersiz plan, ilk yıl için yüzde 9 olan ve programın sonunda da yüzde 4'e kadar düşecek bir büyüme hızı öneriyordu.

Muhalefet'in istediği ve sonraları da çok da-

ha gerçekçi ve uygulanabilir olduğu görülen daha cesaretli öneriler, Stalinistler tarafından sadece şiddetli bir alay ve yergi ile karşılandı. Muhalefetin bütün sözcülerine bürokratlar şu soruyu soruyorlardı: Araçları nerden bulacaksınız? — üstelik, mevcut planın harcamalarının Muhalefetin önerdiği sınai gelişmenin maliyetini çoktan aşmış olmasına rağmen. Ve Muhalefet, kaynakların Kulaklardan zorunlu vergi alınması, bürokratik mekanizmanın harcamalarında kısıntı yapılması, dış ticaret tekelinin ustaca kullanılması, vb. yoluyla artırılabileceğini önerince de, bürokrasi «karşı devrimci Troçkistler»e karşı tepinmeye başlıyordu.

Fransız devrimi sırasında gericilik, köylüleri aleyhlerinde kışkırtarak, Fransız köylüsünde bulunan bütün ilkel, gerici önyargıları «aç gözlü sermaye» karşısında canlandırmaya çalışarak şehir zenaatkarlarını ve devrimci küçük burjuvaziyi devirmeye çalışmıştı. Böyle bir çağrı, gericiliğin ayırıcı niteliğidir. Ve 1923 sonrası gericiliğine dayanarak başa gelen bürokrasi, kendisine sadık kalarak aynı yöntemleri kulandı. Stalin, Rykov ve Kuibişev, tüm Rus halkına yayımladıkları bir bildiride, Muhalefet'in «köylüleri soymayı» önerdiğini ilan ettiler. Daha alt kademedeki bürokratlar ise, köylerde Sol kanat aleyhine daha da gerici bir propaganda yürüttüler. Bu arada Stalin ve Bukharin de, şehirlerde durumdan hoşnut olmayan proletaryayı, artık Kulaklardan bir tehlike gelmiyeceğine, başlangıçta böyle bir tehlikenin bulunduğuna ama artık kaygılanacak bir şey kalmadığına inandırmaya çalışıyorlardı. Profesyonel istatistikçiler, Kulakların «önemsiz yüzdelerini» kanıtlamak için

tablolar hazırlamaya giriştiler. Kollektifleştirme ihtiyacı, nerdeyse yok denecek bir düzeyde gösterildi. Tâ 1928'e kadar partinin en birinci tarım «uzmanı» ve tarım komiseri Yakovlev, kollektif tarımın gelecek yıllarda «özel çiftlikler okyanusu içinde küçük adacıklar» olarak kalacağını ilan etti. Bütün Muhalefet liderlerinin ihraç edildikleri Onbeşinci parti kongresinde Rykov, Muhalefet'in üzerine şu soruyla yürüdü: Eğer Kulak bu kadar güçlüyse, neden şimdiye kadar bize bir oyun oynamadı? Daha sonra görüleceği gibi Rykov pek fazla beklemiyecekti bunu görmek için.

Sonuçta Muhalefet'in yaptığı eleştirilerin haklılığının görülmesi ve Rykov -Stalin Beş Yıllık Planının yetersizliğinin ortaya çıkması için bu planın bir kaç süreyle uygulanması gerekiyordu. Parti baştan sona yeniden gözden geçirmek zorunda kaldı bunu.

Eğer Sol Muhalefet'in yıllar süren ısrarlı mücadelesi olmasaydı, şimdiye kadar alınmış olan tedbirlerin yürürlüğe konup konmayacağı belli olmazdı. Muhalefet'in sınırlayıcı etkisinden uzakta kendi başlarına kalmaları halinde, Stalin-Bukharin blokunun, Kulakların ve Ekim devrimine düşman diğer sınıfların gerici, milliyetçi bataklığına daha da batacaklarına bizi inandıran bir çok neden vardır.

Beş yıllık Planın asli, olumlu yönleri, sınai gelişme sayesinde iktidardaki proletaryanın ulaşabileceği başarılar - bütün bunlar ancak Muhalefetin aralıksız mücadelesi ile elde edilebilmiştir. Tarih bunu böyle yazacaktır.

SAĞ KANAT VE MERKEZ ARASINDAKİ BLOKUN PARÇALANMSI VE «ÜÇÜNCÜ DÖNEM»İN BAŞLAMASI

Sol Muhalefete karşı uluslararası düzeyde yürütülen mücadele, Merkezci klik ve Sağ kanat tarafından ortaklaşa yürütülmekteydi. Enternasyonal'in Marksist kanadını yıkmak için harcanan çabalarda, Brandler ile Thaelmann, Jilek ile Gottwald, Sellier ile Thorez, Lovestone ile Foster, Kilboom ile Silen arasında hiç bir ayrım yoktu. Bu birlik, kendilerini «yenilmez Leninist Eski Muhafızlar» olarak ilan eden Stalin ve Bukharin'in beraberlikleriyle temsil ediliyordu.

Bu uydurma bir birlik değildi. Yönetici blokun bu iki kesimi, dış ve iç politikada, ilkeler ve taktik sorunlarda ortak görüşler savunuyorlardı. «Troçkizm»e karşı elele vermişlerdi ve Purcell ve Çan Kay Şek'le de elele idiler. Tek ülkede sosyalizm teorisini, «iki sınıflı işçi ve köylü partilerini» birlikte savunuyorlardı. Komintern'in 1928'deki Altıncı kongresinde delegeler tarafından kabul edilen rezivyonist programı ortaklaşa sundular.

Fakat 1927'nin sonunda, bu rejimi iktidara getiren gericilik dalgası, uluslararası proletaryanın saflarında bir sola kayışa yer vermek zorunda kaldı. Rusya'da 1928 «kansız Kulak ayaklanması», işçiler üzerinde sarsıcı bir etki yaptı ve işçiler sola kayılması için liderlik üzerinde baskı yapmaya başladılar. İşte bu atmosfer içinde Stalin, yıllardan beri izlediği yolun tam tersine yönelmek zorunda kaldı. Sağ kanadın tanınmayan, ortada

görünmeyen temsilcilerine karşı ihtiyatlı bir saldırı başlatarak, kısa bir süre içinde bunları destekleyicilerinden tecrit etmeyi başardı; böylece, daha sonra, 1929-30'da bu destekleyicilerle birlikte, onların gerçek liderleri olan Rykov, Bukharin ve Tomsky üzerine birleşik bir saldırıya geçecekti.

Saldırının beklenmedikliği ile şaşkına dönmüş Komünist kamuoyuna, üç Sağ kanat lideri kapitalist restorasyonun bayraktarları olarak sunuldu. Stalin tarafından Komünist Enternasyonal'in başkanı, Sovyet hükümetinin başı ve Sovyet sendikalarının lideri, Termidorcu karşı devrimin ajanları olarak tanıtıldı! Oysa Stalin altı yıl süreyle, partinin sol kanadına karşı en içten, «çözülmez» ittifaka işte bu «üçlü» ile girmişti.

Eğer Stalin'in Sağ kanada yönelttiği suçlamalarda bir anlam vardıysa -ki vardı: Merkezci klik de böylece kesin olarak yargılanmış demekti. Bolşevizmin beş yıldan beri restorasyoncularla ayırt edilemeyecek kadar birlik içinde olmasının bir özürü olabilir mi? Gerçek devrimci bir akımın, sonradan kara gericiliğin şampiyonları olacak bir başka akımla günün yirmidört saatinde ayrılmaz bir blok içinde olduğu tarihte ne zaman görülmüştür?

Liderliğin her iki kesiminin de dayandığı ortak bir ilkeler temeli varolduğuna göre; Sağ kanadı kesip atmak için, Stalin Sol Muhalefetin ideolojisinden bir takım parçalar çalmak zorunda kaldığına göre (Troçki'nin daha 1926'da söylediği gibi, Sağ kanat, Stalin'i «Troçkizm»le suçlamakta tereddüt etmemiştir!), Stalin'in Sağ'a karşı açtığı kampanya, aynı zamanda Merkezciliğin de kendini teşhir etmesi ve Muhalefet'in bütün mücadele-

sinin haklılığını gönülsüz bir biçimde kabullenmesi anlamına geliyordu.

Onbeşinci Rus parti Kongresinde, büyüyen Kulak tehlikesine karşı uyarıda bulunduğu için Muhalefet'in panik yaratıcıları şeklinde suçlandığı unutulmasın. Rykov'un, «eğer Kulak bu kadar tehlikeliyse neden şimdiye kadar bize bir oyun oynamadı» sorusuyla Muhalefet'le dalga geçmesi gibi, Molotov da 1927 Aralığında sabırsızlık içinde, Kulak'ın yeni bir şey olmadığını, yürürlükte olanların dışında yeni bir alarma veyâ özel tedbirlere gerek olmadığını bağırıyordu. Sömürücü köylülerin gücünü ısrarla küçümseyen Molotov, «herkes bunun varolduğunu zaten kabul ediyor, artık bundan söz etmenin bir gereği yok» diyordu.

Bundan sadece bir kaç hafta sonra, Bukharin - Stalin - Molotov - Rykov'un Troçki'nin eleştirilerinden korumaya çalıştıkları Kulak'ların bütün bu süre içinde ellerinde topladıklarını büyük bir gösteriye dökmeleriyle şiddetli bir sarsıntı geçirdi Sovyetler Birliği. Sol Muhalefet'in partiden uzaklaştırılmış olmasından cesaret bulan Kulaklar, 1928 Ocağında, Kongre'nin hemen ardından «kansız ayaklanma» denen isyan hareketine giriştiler. Güçlü ve kendilerinden emin, istifledikleri buğday stoklarını vermeyi reddettiler ve üstelik şu tehdidi savurdular: Sovyet hükümeti, proleter devletinin belirlediği düzeyden daha yüksek olan bizim kendi fiyat taleplerimizi kabul etmediği sürece, stoklarımızı saklayacağız ve şehirleri açlığa, işçi sınıfı merkezlerini boyun eğmeğe mahkum edeceğiz!

Kulakların direnişleri öyle etkili ve korkutucu oldu ki, Sovyetler köylerdeki buğdaylara silah-

lı kuvvetler göndererek el koymak zorunda kaldı. «Zenginleşin» sözünde özetlenen bütün resmi felsefe, Kulakların önemsizliği hakkında yanlış hayaller, zamanlı uyarılarından ötürü Muhalefet'e saldırılar, şimdi gerçeklerin karşısında paramparça olmuştu. Muhalefet'e karşı açılan kampanyaya rağmen bütün bütüne yok edilememiş olan uyanık işçi sınıfının devrimci ruhu, koymuş olduğu engellere rağmen bürokratik rejimi zorlamaya girişti. Sağlam Merkez-Sağ blokunun parçalanmasına yol açan şey, işte bu alttan gelen baskıdır. Ülkenin içindeki ve dışındaki kapitalist unsurlara boyun eğiş çizgisine karşı bu henüz iyice açığa çıkmamış başkaldırı, dümeni Sağ'ın elinden koparıp aldı ve rotada değişiklik yapılmasını zorunlu kıldı.

Kitlelerdeki bu sola açılış üzerine Stalinist klik yeni bir gelişme dönemi, Sovyetlerdeki ve uluslararası düzeydeki ahmaklıklarının «üçüncü dönem»ini açtı. Ürkmüş bürokratların dünkü oportünizmlerinden kalkıp maceracılığa koşmaları, «üçüncü dönem» diye bilinen döneme girer.

Ana hatlarıyla bu dönem, Komintern tarihinde, Altıncı Kongredeki ilanıyla değil daha kesin olarak Komünist Enternasyonal'in 1928 başındaki Dokuzuncu Oturumunda başlatılmıştır. O sıralarda Avrupa'da işçi sınıfı yükselişinin ilk belirtileri farkedilebiliyordu, ama yalnızca ilk belirtileri. Komünist Partilerine verilen oylar özellikle Almanya'da artıyordu, ama bu gelişmeyle birlikte Sosyal Demokrasinin oyları da yükselmekteydi. Ancak bazı ülkelerde, işçi sınıfı ya Çin'de olduğu gibi henüz üstesinden gelemediği yenilgilerin acısı içinde kıvranmakta, ya da Fransa'da olduğu gibi

geçici iktisadi gelişmenin uyuşturucu etkisi altında hareketsiz bir durumda kalmaktaydı.

Dokuzuncu Oturum'da, uluslararası işçi hareketinin kesin gelişme aşamaları belirleneceği yerde, Çin Devrimi'nin (karşı devrim değil, devrim!) «yeni ve daha yüksek bir aşamasına» girildiği ilan edildi, gerilla maceracılığı onaylandı ve Thaelmann ile diğer Komintern sözcülerinin ağzından, bütün dünya emekçilerinin «giderek daha fazla radikalleştikleri» açıklandı. Devrimci hareketin gelişimine otomatik ve doğrusal olarak yaklaşan saçma anlayışlara karşı yapılan uyarıların ise hiç bir yararı olmadı, çünkü bunlar Muhalefet tarafından dile getiriliyordu. Troçki'nin hareketin gerçek durumu üzerindeki açık tahlilleri, sunulduğu Altıncı Kongre'de suskunlukla karşılandı, üstelik toplantıdaki delegelere verilmedi bile.

1928 ortasında toplanan Altıncı Kongre, Dokuzuncu Oturum'un saçmalıklarını bir adım daha ileriye götürdü. Biçimsel olarak, Merkez ve Sağ (Stalin ve Bukharin) arasındaki işbirliği en yüksek noktasına çıkmış gibi gözüküyordu. Gerçekte bu Kongre, gelecek dönemin temellerine, oportünist öncülerle ultra — Sol sonuçlardan oluşan bir karışım atmış oldu. Buysa, Komünizmin o zamandan beri uğradığı bütün karışıklık ve yenilgilerin temelini meydana getirdi.

Altıncı Kongre, bir çok bakımdan, Almanya'daki yenilgiden sonra 1924'te toplanan Beşinci Kongre'ye benziyordu. 1924'te yenilgilerin hiç biri kabul edilmiyordu, tam tersine devrimin gündemde olduğu ilân edilmişti. 1928'de de aynı hata bu sefer Çin devrimiyle ilgili olarak yapıldı. Beşinci Kongre'de, Stalin «Sosyal Demokrasi'nin faşizmin

en ılımlı kanadı» olduğunu keşfetmişti. 1928'de Altıncı Kongre, «sosyal faşizm» teorisinin temellerini attı. Beşinci Kongre, ulusal seksiyonlara yukardan atanmış «Bolşevik liderliklerin» ayaklarının altındaki toprağın kaymağa başladığı bir dönemde, «Bolşevikleştirme»nin ve «monolitik»liğin (yekpareliğin - çn.) zaferi kutlanmıştı. 1928'de de, «birleşik Komünist Enternasyonal» perdesi ardında en şiddetli iç mücadeleler verildi. Beşinci Kongre, bütün aşırı sol palavralarıyla, sadece Sola doğru hafif bir eğilimin tohumlarını taşımıyor, ama aynı zamanda Sağa doğru, İngiliz - Rus Komitesi Çan Kay Şek ittifakı, Anti emperyalist Birlik ve «Köylü Enternasyonali» dönemine doğru ağır bir dönüş getiriyordu. Altıncı Kongre de, bütün maceracı sonuçları onaylamasına karşılık, tek ülkede sosyalizmin revizyonist teorisini kutsadı ve «işçilerin ve köylülerin demokratik diktatörlüğünü» (yani Kerenski veya Kuomintang tragedyasını), dünyanın dörtte üçündeki devrimin geleceğine hükmeden bir demir yasa olarak ilân etti.

Bukharin'in ancak Rus partisinin Onbeşinci Kongresinde direnmeye başladığı «sağ tehlikeye» karşı Altıncı Kongre'de açılan mücadele, platonik ve anonim bir nitelik taşıyordu. Savaşın Sağ, kanadın uluslararası lideri Bukharin tarafından Kongre yayın organında ilân edildiği hatırlanırsa bu nitelik daha iyi görülür. Bu şekilde yönetici blokun biçimsel birliği korunmuş ve içerdeki keskin mücadele gizlenmiş oluyordu.

Stalin'in, Bukharin ve şürekasının kuyusunu kazmakta, «Bukharin Kongresinin» yanıbaşında kendi gayrıresmi kongresini toplayacak kadar

ileri gittiği zaman bile, Rus parti liderliği içinde anlaşmazlık olduğu hakkındaki her söylentiyi «Troçkist yalanlar» olarak değerlendirmesi çok anlamlıdır. Stalin, Kongre'nin Gençler Konseyine bizzat sunduğu özel bir raporda, Rus Politbürosu içindeki ayrılıklarla ilgili bütün söylentileri inkâr etti. Politbüro, hatta Merkez Komitesi içinde Sağ kanatcıların veya Sağ görüşlere sahip kişilerin bulunduğunu özellikle inkâr etti ve bu iddialarını ispatlıyabilmek için, kendisinin ve politbürodaki bütün diğer üyelerin imzaladığı şu karar çıkarttı :

«Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesinin aşağıda imzaları bulunan Politbüro üyeleri, Kongre Gençler Konseyi huzurunda SBKP Merkez Komitesi Politbüro'sunun üyeleri arasında görüş ayrılıkları olduğuna dair ortalıkta dolaşan söylentileri şiddetle protesto ettiklerini açıklarlar.»

Toplanmış olan delegelerin, Stalin ve Bukharin'in Komünist Enternasyonali böyle insafsız ve gülünç bir şekilde ortaklaşa aldatışlarını çok sakin ve onaylarcasına izlediklerini belirtmeye gerek yoktur.

Bu çözümsüz durum uzun sürmedi. Çok kısa bir süre içinde, Altıncı Kongre'nin önde gelen sözcülerinin hemen hepsi, ya örgütsel olarak ezildiler, ihraç edildiler, ya da aşağılık bir teslimiyetle ihraç edilmekten kurtuldular. Tıpkı Beşinci Kongre liderlerinin iktidar koltuklarında çok kısa bir süre kalmış oldukları gibi, Altıncı Kongre «Bolşevikleri» de hızla aynı akıbete uğradılar. Kongre'-

nin politik lideri, proğramın sunucusu ve Komintern'in başkanı olan Bukharin, bir kaç ay sonra Sovyetler Birliği'ndeki kapitalist restorasyoncu akımın lideri olarak damgalandı. Lovestone, Gitlow ve Wolfe, Amerikan burjuvazisinin organları olarak sessizce ihraç edildiler. Troçki'yi Chamberlain'in ajanı diye suçlamasıyla sempati toplamış olan Roy, kendini aynı suçlamanın karşısında buldu. Çekoslovakya'da Jilek, İsveç'te Kilboom, Almanya'da Brandler (az daha Ewert), Fransa'da Sellier ve şürekası ve daha bir yığın insan Komintern'den ya atıldı ya da çekildi.

Sağ kanat bağının koparılması, 1929'daki Onuncu Oturum'da saçmalığın doruğuna, «üçüncü dönem»in en uç noktalarına çıkılmasına olanak verdi. Onuncu Oturum, Stalin ve Molotov'un kendi adlarına yaptıkları bir kaç yenilikle birlikte, Altıncı Kongre'nin iyiden iyiye anlamsızlaşmış bir hali oldu. Bu «üçüncü dönem»in, başlangıçta Thaelmann - Neumann delegasyonu tarafından oportünistçe bir düşünce olmakla suçlanan üçüncü dönemin en harika kongresiydi.

Savunucularının açıklamasına göre, «üçüncü dönem»in ayırıcı özelliği, bütün ülkelerde eş zamanlı olarak kitlelerdeki radikalleşmenin artmasıydı. Dördüncü bir dönem olamaz, diyordu Molotov, çünkü üçüncü dönem devrimle sonuçlanacaktı. «Bugün geniş kitlelerdeki politik duyarlılık artışı» diye ekliyordu Lozovsky, «devrim öncesine özgü bir işarettir.» Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesi üyesi Moireva şu açıklamayı yapıyordu : «Bence, son Polonya olayları kadar Mayıs olaylarında da bizim Temmuz günlerini hatır-

latan bir dizi unsur var. Komünist Partilerinin, işçi sınıfının en ileri kesimlerinin çıkışlarını sınırlamak zorunda kalışları bile, hızla yaklaşan devrimci durumun bir belirtisidir.» Bu dengesiz sözler, ancak «bizim Temmuz günlerinin» Rusya'daki Ekim ayaklanmasının dolaysız habercisi olduğu hatırlandığında aydınlığa kavuşabilir. Bütün bu fantezilerin resmi Komünist dünyaya sarsılmaz inançlar olarak sunulmasından bu yana üç yıldan fazla bir süre geçtiği de unutulmamalıdır!

Dünyanın hemen her ülkesinde kitle radikalleşmelerinin aralıksız arttığı, Fransa'nın büyük bir tantanayla devrim listesinin başına yerleştirildiği bu «üçüncü dönem»de, Komintern'in şimdiye kadar yakasını kurtaramadığı «sosyal Faşizm teorisi» ortaya atıldı. Stalin'in 1924'te keşfettiği bu sihirli formül ile Manuilsky «sosyal demokrasinin kapitalist devlet ile bütünleşmesi salt tepede olan bir bütünleşme değildir. Kaynaşma yukardan aşağıya kadar bütün hat boyunca olmuştur» diye açıklamada bulunuyordu şimdi. Manuilsky, Lenin'in hatasını tamir ederek, Noskeback'ın daha 1918'de bir Sosyal Faşist olduğunu ilân ediyordu.

1918'de Sosyal Demokrasi'nin niteliğini iyi anlayamadığı için Macar devrimini yenilgiye uğratan büyün stratejist Bela Kun, şimdi on yıl sonra daha da kötü bir yorum getirerek hatalarını telafi etmeye çalışıyordu: «Sosyal Faşizm, İtalya'dan daha ileri bir toplumsal gelişme düzeyinde bulunan ülkelerdeki faşist gelişmelerdir... Bu aşamada sosyal reformizm ölür ve bir kısmı sosyal demagojik unsurlara bir kısmı da Faşizmin kitle çılgınlığı unsurlarına dönüşür.»

Manuilsky, buradan birleşik cephe politikasıyla ilgili olarak, «bunu hiç bir zaman herkes için, her zaman ve herkes için bir formül olarak düşünmedik... Bugün biz daha güçlüyüz ve işçi sınıfının çoğunluğunu kazanmak için verdiğimiz mücadelede daha etkin yöntemlere yöneliyoruz,» sonucunu çıkarıyordu. Daha alt kademelerdeki memurların meseleye neler katmış olabilecekleri, bu bir kaç alıntıdan sonra daha iyi tahmin edilebilir.

«Üçüncü dönemin» açılmasına neden olarak gösterilen ve yürütülmesi sırasında izlenen politika baştan sona yanlıştı. Ancak bu, Komintern'in çizgisinde yüzseksen derecelik bir dönüş yapmasının köklü bir nedeni olmadığı anlamına gelmez. İlkeler zincirinden boşanmış, kendine ait bir programı olmayan merkezcilik, olayların ve eleştirilerin itmesiyle Sola kaydırılmıştı. Gerçek bir temeli olmadığından, sahte bir itibara dayanması gerekiyordu. Prestijin devamını sağlamak için de, yani sola doğru attığı perendeyi açıklayabilmek amacıyla, gelecekteki çizgisine yöneltilebilecek bir eleştiriye meydan vermeden yaptığı değişikliği haklı çıkarabilmek amacıyla «üçüncü dönem» ilân edildi.

Bu dönemin açılmasıyla, Merkezciler Çan Kay Şek ve Purcell ile yaptıkları tepeden inme «birleşik cepheler» kadar hiç bir cephe oluşturmamayı da haklı çıkarabileceklerdi. Her ikisi de zekice bir teori ile açıklanıyordu : isteğe göre «dönemler» açılması. Bu çok kullanışlı dogmaya göre, «ikinci dönem» de Bolşevizmin asıl amacı İngiliz emperyalizmine karşı «Sovyetler Birliğini savunmak için mücadele»leri karşılığında grev kırıcılarla bir birleşik cep-

he kurmaktı. «Üçüncü dönem»de ise, Purcell'den fabrikadaki işçiye kadar bütün sosyal demokratlar faşist olmuşlardı ve bundan ötürü Komünistlerin bunlarla hiç bir ilgisi olamazdı.

«Üçüncü dönem», Merkezciliğin çöküntü ve iflas yolundaki bir kilometre taşıydı, ve artıkları yolu tıkamaya devam ettiği sürece bugün de öyledir. İlân edilişinden bu yana geçen üç yılı aşkın süre, 1923'ten 1928'e kadar birikenlere eklenen bir dizi yeni yenilgilere tanık olmuştur.

Almanya'da yükselen Faşizmin, «sosyal Faşizm» dogması sayesinde Sosyal Demokrat işçilerle birleşik cephe kurmaları yasaklanmış olan Komünistlerin hiç bir etkili direnişiyle karşılaşmadan ilerlemesi bu dönemde olmuştur. İspanya'daki ayaklanma ise, Molotov'un Fransa'yı devrim listesinin başına koyan müthiş öngörüsü ile yönünü şaşırmış Komintern'in habersiz yakaladı. İçinde bulunduğu uyuşukluktan sarsılarak uyandırıldığında da, sekter politikası ile, birleşik cephe taktiğini reddetmesi ile, İspanyol Komünist partisini güçsüz düşürdü.

Birleşik Devletler'de ise, bunalımın sarsıntılarıyla ortaya çıkan ve şimdiye kadar görülmemiş bir ölçüye varan devrimci mücadele fırsatları, Komünizme doğru yönelen yüzbinlerce işçiyi partiden iten taktiklerin uygulanması yüzünden arka arkaya kaçırıldı. İngiltere, Fransa, Çekoslovakya, Fransa - tek kelimeyle bütün önemli ülkelerde, «üçüncü dönem» teori ve pratiği Komünist hareketi çökertti, kafaları bulandırdı, kolları felce uğrattı ve hareketi kitlelerden tecrit etti. Eğer uluslararası Sosyal Demokrasi bugün hâlâ dikkate

alınmasını gerektiren büyüklükte bir güçse, eğer saflarında hâlâ milyonlarca işçiyi tutabiliyorsa, bunu Stalinizmin ahmaklığına borçludur büyük ölçüde.

Kitlelerde, burjuvazinin saldırılarına direnmek için birleşik cephe oluşturma isteği, Komünist partileri tarafından, «alttan gelen bir birleşik cephe» veya «kızıl birleşik cephe», yani Komünist olmayan işçilerin Komünist liderliği kabul etmek zorunda bırakılmaları gibi bürokratik bir taleple geri püskürttüldü. Komünist işçiler gibi sosyalist işçilerin de Faşizme duyduğu nefret, Stalinistlerce seferber edilmedi. Tersine içi boş «sosyal Faşizm» gevezelikleri ile, Prusya'daki sözde «kızıl» referandumda Hitler çeteleriyle ittifaka girilmesi ile, sosyalist işçiler itildi. Kapitalist saldırılara karşı sosyalist işçilerin başlatmak istedikleri direniş, sendikaları parçalama ve küçük Komünist sendika tekkeleri kurma şeklindeki sekter politika ile iyiden iyiye zayıflatıldı.

Muhalefetin önceden haber verdiği gibi, Komintern'in politik alanda olduğu kadar sendikalarda da kitlelerden tecrit oluşu, resmi Komünizmin saflarında şimdiye kadar görülmemiş bir ideolojik ve moral yozlaşma ile birlikte yürüdü. Bu durumun gerek Sovyetler Birliği içinde gerekse dışarda, büyük bir çöküntüye uğramaksızın uzun bir süre devam etmesi beklenemezdi.

Sovyetler Birliği içinde bu yozlaşmanın biriken etkileri, Termidor ve Bonapartizm tehlikelerini gündeme getirdi. Komünist Enternasyonal ise bütün bütüne güçsüzleşme ve yokolma tehditiyle karşı karşıya kaldı.

TERMİDOR VE BONAPARTİZM TEHLİKELERİ

Onsekizinci yüzyılın Büyük Fransız Devrimi-bugünün işçi sınıfı için çok zengin derslerle doludur. Rus devriminin yıkılmamasının bir teminatı olduğunu ancak bir papaz söyleyebilir. Devrimci, devrimin muhafızı olacaktır; devrimin üzerindeki tehlikeleri ve bunlarla nasıl savaşılacağını bildiği takdirde, uyanıklığı daha da keskinleşecektir.

Fransız devrimi iki yenilgi dönemi geçirmişti : Termidorcu gericilik ve Bonapartist diktatörlük. Termidor'un Dokuzunda (27 Temmuz 1794) Robespierre, Saint, Just, Couthon, Lebas gibi devrimci Jakobinler — «Fransız devriminin Jakobinleri—, Sağ kanat Jakobinler, kaypaklar ve kralcı gericilik tarafından devirilmişlerdi. Yirmibir Jakobin'in kafasını koparan giyotin artık gericilik adına çalışıyordu. Termidorcu dönem, bir kaç yıl sonra Napolyon Bonapart'ın iktidara gelmesiyle uç noktasına ulaşıyordu.

Termidor gericiliğini mümkün kılan şey o zamanın devrimci partisinde —Jakobin kulüplerinde— beliren yozlaşma oldu. Bu durum, halkın bazı kesimlerinde beliren «barış ve sükun» özlemi ve en çok da politikacıların devrimci mücadele vermekten yorgun düşmeleri ve Sağa kaymaları ile kolaylaştırıldı. Aynı şekilde, postu kurtarmak için devrimci kılıklara giren ve devrimci nutuklar atan kralcıların ve gericilerin baskıları ile hız kazandı. Devrimcilerin arasındaki zayıf unsurlar gerici sınıftan gelen toplumsal baskılara boyun eğdiler.

Termidorcu darbe, açık karşı devrim değildi. Tersine eski amaçların adına ve hemen hiç değiştirilmeyen eski sloganlarla yürütüldü. Sol kanat Jakobinleri, Termidorcular tarafından «Pitt'in ajanları» olmakla suçlandı (Rusya'da Muhalefet'in «Chamberlain'in ajanı» olarak suçlanması gibi). Sadece «bir kaç tecrit olmuş kişi», anayurdu bölmeyi amaçlıyan «kötü niyetli aristokratlar» olarak mahkûm edildiler. Karşı devrimci Bonapartist diktatörlüğün kıvılcımını bilmeden alevlendiren Sağ kanat Jakobinleri, öldürdükleri hapsettikleri ve sürgüne yolladıkları insanlara «karşı devrimci» diye kara çaldılar.

Bugünkü Bolşevik partisi, Ekim 1917'de iktidarı alan parti değildir. Bu parti bir toplumsal ve politik gericilik döneminden geçmiştir. Doktrinin temelleri yıkılmış, çarpıtılmış ve çürütülmüştür. Safları, bir parti için şart olan ayırdedicilik ve bağımsızlık yokoluncaya kadar, hiç ayrım gözetilmeksizin, yüzbinlerce işçi ve köylü ile doldurulmuştur. Temel işlevleri, onun üzerine çıkan ve onun yerini alan zorba bir bürokratik cihaz tarafından elinden alınmıştır. Devrimci kanadı, Sol Muhalefet'in Termidorcu bir tarzda ihraç edilmesiyle, şiddetle koparılıp atılmıştır.

Proletaryanın diktatörlüğü devrimci tarzda yürütmesi için şart olan öncü partisinin sistematik biçimde ezilmesi, Sovyetler Birliği'nde yalnız Termidor tehlikesini değil ama belli bir noktada Bonapartizm tehlikesini de artırmaktadır. Karşı devrimin zaferine götüren yolda, Bonapartizm ve Termidor, sınıf kökenleri farklı olan değişik aşamalar değillerdir. Bonapartizm, Büyük Fransız

Devriminde Dokuz Termidor'u ve Direktuvarı sessizce kolayca izlemişti. Ancak, bu oluşumun kaçınılmazlığı, karşı devrimin kesinliği kadar düşük bir ihtimaldi; iki aşamanın iç içe girmesi, yeni bir toplumsal dönemin şartlarında birinin ya da diğerinin öne çıkması — bunlar ve bir çok başka ihtimaller, çok akla yatkındır. Rus partisi içindeki Sağ kanat, gücünü daha çok saflardan, yani daha açıkçası partiden değil sınıflardan almaktaydı. Sağ kanat parti düzeyinde o kadar kolay yok edilemezdi, çünkü çıkarlarını temsil ettiği sınıfların, Kulakların ve bunlara bağlı Nepman'ların desteğini istemeye hazırdı. Stalinist Merkez'in Sağ kanat üçlüsüne karşı zaferi, Sol Muhalefet'e karşı mücadele yıllarında beslenen ve azgınlaşan Termidorcu güçlerin, karanlık ve geri köy çıkarlarının ilerleyişini şimdilik durdurmuştur. Ne var ki, bu zafer öteki daha ciddi karşı devrim tehlikesinin yok edilmesi ile sonuçlanmamıştır.

Sovyetler Birliğinde Sağ ve Sol kanatların her ikisinin de belirgin sınıf güçlerini temsil etmelerine karşılık, aynı şey Merkezci cihaz için söylenemez. Klasik küçük burjuva çizgisi, bir Sola bir Sağa yönelen, bunalımın yoğunlaşması ile kısalan ve sıklaşan yalpalamalarla dolu bir grafik gösterir. Kâh Sağ kanada karşı açılan kampanyada olduğu gibi ülkenin proleter çekirdeğine, kâh Sol'a karşı mücadele ederken yaptığı gibi gerici güçlere dayanır. Üzerinde hareket edeceği sağlam bir sınıf temeli bulamaz kendine; Stalin kliğinin böyle bir temele en yaklaşmış olduğu dönem, «orta köylülüğü» yücelttiği dönem olmuştur. Oysa bu kesim de, sağlam bir sınıf temeli görevi yapmak şöyle dursun, kendisi de dayanacak bir sınıf arayan kaypak

bir toplumsal tabakadır.

Ama Stalin kliği, gücünü parti bürokrasisinden alıyordu : kendisi, parti bürokrasisi idi. Partinin şekilsiz, şişirilmiş bir kitle haline geldiği bozulma sürecinde, aynı zamanda kendisini partinin üstüne ulaşılmayacak bir düzeye yükseltmiş ve bürokratik bir kast haline getirmişti. Geniş ve yaygın parti kitleleri, onu değiştirmek veya kendi kitle çıkarlarını temsil etmesini sağlamak için bu kasta ulaşamazdı. Öte yandan cihaz da, partiyi boğazladıktan sonra kendi içindeki hayatı da tatil etmek zorundadır. «Zorundadır» diyorum, çünkü parti, kendisine karşı bir güç yaratabileceği korkusuyla, saflarında herhangi bir tartışmaya izin veremez. Sonuçta tüm bürokratik sistem, herkesin adına gittikçe azalan sayıda kişilerin karar verip konuştuğu bir ortama karşı durulmaz bir biçimde sürüklenmektedir; bugün bu kişilerin sayısı birdir ve adı da Stalin'dir.

Bir sınıf temelinden yoksun olan bu cihazın temel amacı, kendini koruyabilmek ve sürdürebilmektir. Bütün zik zakları, bütün politikaları öncelikle bu hedefe yöneliktir. Her memurun yapmak zorunda bırakıldığı iğrenç, Bizansvari Stalin övgüleri, Ordunun ve özellikle GPU'nun, Sekretaryanın daha rahat kullanacağı bir araç haline getirilmesi —genel olarak işçi demokrasisinin ve özel olarak da parti demokrasisinin, yani proletarya diktatörlüğünün temel garantilerinin baskı altında tutulmasıyla birlikte—, Sovyetler Birliğinin içinde bulunduğu dönemin belirtileridir. Bütün bunlar, «ülkedeki Bonapartist rejimin önşartlarını» oluşturmaktadır.

Çeşitli sınıfları ve toplumsal tabakaları umut-

suzca birbirlerine teyellemeye çalışan cihaz, bunların hiç birini tatmin edememektedir. Bu olguda, nüfusun bütün kesimlerinin ve hepsinden önce de köylülüğün artan hoşnutsuzluklarının, Sovyet iktidarının yani proletarya diktatörlüğünün temellerini dinamitleme tehlikesi yatmaktadır. Eğer bunalım açığa çıkar ve proletaryanın ve onun partisinin kararlı ve zafere yönelen bir biçimde hareket edemeyeceklerini gösterirse, işte o zaman karşı devrim belki de Bonapartist biçimini, yani «sınıfların üstüne yükselen» ve birbirine hasım güçlerin arasında gidip gelen, şimdilik silâhlı kuvvetlerin gücüne ve bürokratik cihazın sınanmış birliğine dayanan çelikten adam veya adamlar biçimini alacaktır. İşte Stalinist klik bu açıdan Bonapartist tehlikenin potansiyel kaynağı olarak görünmektedir.

Yüzeysel bir tahlil, bugün Sovyetler Birliğinde «Kulakların yok edilişi» denen bir gelişimin varlığı nedeniyle Termidorcu ihtimal gibi Bonapartist ihtimalden de söz edilemeyeceğini ileri sürebilir. Eğer durum gerçekten böyleyse, elbette tehlikenin ortadan kalktığı kabul edilecektir. Ancak, dikkatli bir inceleme «yok edilmiş Kulak'ın» hâlâ önemli bir güç olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Bu açıdan daha da tehlikelisi, Kulakların bugünkü eylemleri ve gelişimlerinin sadece yöneticiler tarafından kurulmuş kollektif çiftliklerin arkasına saklanması değil ama aynı zamanda Kulak'taki bu gelişimin, kentle köy, işçi ile köylü arasındaki ilişkilerin Stalin bürokrasisinin bütün politikasının kaçınılmaz bir sonucu olarak kopmasından da hız almasıdır.

Bonapartizm üzerine klasik eserinde Marx,

«Fransız çiftçileri, ne parlamentoda ne de konvansiyonlarda, kendi sınıf çıkarlarını kendi adlarına savunamazlar. Kendilerini temsil edemezler, onların kendisi temsil edilmek durumundadır. Onların temsilcileri, aynı zamanda onları yukardan koruyan, onlara yağmur ve güneş ihsan eden bir efendi olarak, onların üstündeki bir otorite olarak, sınırsız bir iktidar gücü olarak ortaya çıkmak zorundadır. Aynı şekilde, kiracı çiftçinin politik etkisi en yüksek ifadesini, ortak çıkarları kendi otokratik amaçlarına tabi kılan bir yürütme gücünde bulur,» der.

Böyle bir yürütme gücü, partinin ve Sovyetlerin bürokratik cihazında mevcuttur. Bunun tam anlamıyla bir Bonapartist yönetim cihazı olarak gelişebilmesi için önce proletarya diktatörlüğünün irtica tarafından değiştirilemediği için yıkılmasına yol açacak bir iç savaşın kanlarına boğulması gerekmektedir. Bu yıkılış önlenebilir, ama yalnız partinin restorasyonu ile, ezilmesi bütün iç çelişkilerin yoğunlaşmasına ve karşı devrimci etkenlerin meydana çıkmasına yol açan partinin onarılması ile önlenebilir. İşte Muhalefet'in gücünü ve eylemlerini adamış olduğu şey, bu onarımı gerçekleştirmek, buna ulaşılacak günü yakınlaştırmaktır.

ULUSLARARASI SOL MUHALEFET

Uluslararası Sol Muhalefet bütün önemli ülkelerde kurulmuştur. Bugün biçimsel olarak, bir seçim sonucu değil zorunluluk sonucu olarak, res-

mi Komünist partilerinin dışındadır. Ancak her yerde saflarının, büyük bir kısmı Leninizmin temellerini savundukları için partilerinden ihraç edilmiş Komünist militanlardan oluşmaktadır.

Komünist Enternasyonal'in bunalımı onu üç ayrı kampa bölmüştür: Sağ kanat muhalefeti (Brandler, Lovestone, Roy) — Stalin'in bürokratik Merkezci kliği, Bolşevik — Leninistlerin Sol muhalefet grubu. Aralarındaki çeşitli görüş ayrılıklarına rağmen ilk ikisini birleştiren temel görüş, tek ülkede sosyalizmin gerici, milliyetçi teorisidir. Bu bizi birleşik Sağ kanat ve Merkezcilerden ayıran temel çizgidir. Bu teorinin karşısında Sol Muhalefet, Marksist sürekli devrim anlayışını, yani, tek ülkede başlayan ve ancak uluslararası düzeye yayılmasıyla beslenebilecek dünya devriminin kesintisiz gelişimini savunmaktadır.

Sol Muhalefet, burjuva demokrasisinin en önemli savunucusu olan uluslararası Sosyal Demokrasinin uzlaşmaz muarızıydı ve halen de öyledir. Sağ kanat ise, Komünist hareketten Sosyal Demokrasiye geçişin köprüsüdür. Amerika'da, Almanya'da, Çekoslovakya'da Sağ muhalefetin tümü ya da bazı kesimleri Sosyal Demokrat kampa geçmiş durumdadırlar. Bu klikten geri kalanların ayrı bir varlık olabilmek için ne sağlam bir temeli ne de hakkı vardır. Sağ Kanat, Sosyal Demokrasi ve temelde hiç bir ayrılığı olmadığı Stalinizm arasında sürekli olarak yalpalayıp durmaktadır. Merkezci klik ise, Sosyal Demokrasiyi «sol»dan desteklemektedir. Bir dönemde oportünizmiyle, bir dönemde de aşırı Solculuğu ile, Sosyal Demokrat liderlerin milyonlarca işçi üzerindeki kontrollarının devam etmesini kolaylaştırmıştır.

Sol Muhalefet, mücadelesinin her döneminde ayrı bir grup olarak, varlıklarının ilk günlerinden beri Rus devrimi ve Komünist Enternasyonal'de çalışmış olan sözcüleri ile temel ilkeleri savunmuştur. Marx, Engels, Lenin ve Troçki tarafından teorik olarak konulmuş ve yüzlerce mücadele içinde sınanmış olan bu ilkeler, dünya proletaryasının kendisini ve tüm insanlığı kurtarma doğrultusundaki tarihsel savaşında kullanacağı başlıca silâhlardır. Bu ilkeler Sovyetler Birliği ve Komünist Enternasyonal içindeki yönetici rejim tarafından tahrip edilmiş, çarpıtılmış ve çiğnenmiştir. Böylece, Komünist hareketin ve dolayısıyla işçi sınıfının, onun anayurdu Sovyet Cumhuriyetini tehlikeye atan ve devrimci hareketi en ağır bunalımlar içine düşüren yenilgilere uğramasına neden olunmuştur.

Sol Muhalefet, Komünist hareketin yeniden canlandırılması mücadelesinde, işçi sınıfının bugünü ve geleceği için savaşmaktadır.

Ocak 1933